

č. 5 - 2013

MESIČNÍK O FILMOVOM ŽIVOTÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

50 ROKOV
50 YEARS
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO ÚSTAVU
A SLOVAK FILM
INSTITUTE
1963 - 2013

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

▶ **Robert Kirchhoff**

TÉMA

▶ **Dostupnosť filmov
na internete**

NOVINKY

▶ **Kauza Cervanová**
▶ **Kovář z Podlesí**

PRÍLOHA

▶ **OCENENIA SLOVENSKÝCH FILMOV 2012**

KINO LUMIÈRE

KINO SLOVENSKÉHO FILMOVÉHO ÚSTAVU
ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

filmový
KABINET

„Celá táto dráma a tolko lásky
nie sú nič, len svetlo a tieň.“

JEAN EPSTEIN

PROGRAM (prednáška spojená s projekciou sa začína vždy o 18. hod.)

2. 5. PREDNÁŠKA **Vrcholy nemého filmu a filmová reč**
PROJEKCIA **Utrpenie panny Orleánskej** (r. Carl Theodor Dreyer, 1928, čes. tit., 75 min.)
16. 5. PREDNÁŠKA **Dokumentárny film a skutočnosť**
PROJEKCIA **Nanuk, človek primitívny** (r. Robert J. Flaherty, 1922, 48 min.)
Muž z Aranú (r. Robert J. Flaherty, 1934, čes. ver., 54 min.)
30. 5. PREDNÁŠKA **Zvuk vo filme**
PROJEKCIA **Vrah medzi nami** (r. Fritz Lang, 1931, čes. tit., 104 min.)

V čase vzniku tohto úvodníka sa rozhodovalo o novom generálnom riaditeľovi Slovenského filmového ústavu. Na úvod teda čerstvá správa – zvolený bol Peter Dubecký, doterajší riaditeľ SFÚ.

V čase zrodu tohto textu sa zároveň v médiách množili správy o majstrovstvách sveta v hokeji. Platí to aj pre televíziu, verejnoprávnu nevyvímajúc. Na obrazovkách RTVS sa však počas apríla objavili i formáty, ktoré mali osloviť iný typ diváka. Hoci hokejový fanúšik sa môže takisto zaujímať o slovenský dokument a o problémy, ktoré reflektujú jeho autori. A aj o prepojeniach hokeja s politikou hovorí režisér Robert Kirchhoff v rozhovore májového čísla Film.sk. „Kto si myslí, že je možné oddeliť úspechy v športe od zodpovednosti za túto krajinu, je na omyle,“ tvrdí Kirchhoff; vzťah hokeja a politiky sa stal témou jeho krátko film v rámci koprodukčného projektu *Colnica*, ktorý zahŕňa 26 dokumentov českých a slovenských tvorcov. RTVS spustila vysielať *Colnice* v apríli a do programu zároveň zaradila nové časti dokumentárneho cyklu *Slovenské kino*. O oboch projektoch informujeme aj v samostatných textoch, jadrom rozhovoru je totiž čosi iné – Kirchhoffova celovečerná „dokumentárna tragédia“ *Kauza Cervanová*, ktorá sa v máji dostáva do kín.

V čase, keď tento úvodník čítate, je už televízne vysielať s najväčšou pravdepodobnosťou zahŕtené hokejovými zápasmi. Ktovie, ako sa to odrazí na návštevnosti kín. Tie v poslednom čase ponúkajú vysoké počty noviniek, preto sme sa rozhodli pre úpravu rubriky *Premiéry*, ktorá bude mať menší priestor ako doposiaľ. Slovenské novinky nám však neuniknú a aktuálne recenzujeme tri z nich. Niektoré sa síce nestretli s priaznivým hodnotením, ale spomeňte si na slová Martina Ciela, ktorými nedávno ukončil svoju recenziu snímky *Klip*: „Filmová kritika je (vždy) subjektívna.“

► Daniel Bernát

▲ Vladislava Fekete,
riaditeľka Divadelného ústavu Bratislava

Predovšetkým by som chcela zablahoželať Slovenskému filmovému ústavu k významnému jubileu. Keďže v Divadelnom ústave máme podobné jubileum za sebou (2011), viem, aké dôležité je sumarizovať aktivity a plánovať. Občas aj snívať. Veď aj sny sa niekedy stanú skutočnosťou. Filmové umenie moje presvedčenie snáď iba potvrdí. Medzi filmármi a divadelníkmi možno ani nie je veľký rozdiel, všetci radi rozprávame príbehy. A na našich ústavoch je, aby sa tieto rozprávania zachovali. Aj vďaka SFÚ som mala možnosť napozerať si staršie slovenské filmy, ktoré som do príchodu na Slovensko nemala kde vidieť – vo vtedajšej Juhoslávii sa československá kinematografia totiž spájala iba s menami českých režisérův. V mysli mi rezonujú filmy zo šesťdesiatych rokov: *Boxer a smrť*, *Slávnosť v botanickej záhrade*, *Kristove roky*, *Organ*, *Slnko v sieti...* Priznám sa, že v čase môjho príchodu na Slovensko v druhej polovici deväťdesiatych rokov som sa skôr orientovala na tieto staršie filmy, vtedajšia kinematografia ma veľmi neoslovila. Ale teraz mám pocit, že prichádza k zásadným zmenám. *Dom*, *Až do mesta Aš*, *Môj pes Killer...*, ale najmä dokumenty Kerekesa, Vojteka, Škopa, Lehotského..., to sú krásne diela plné emócií, ktoré slovenskú kinematografiu znovu dostávajú do širšieho európskeho kontextu.

16

33

40

Jaroslav Hochel,

filmový publicista

Dvanásťdielny cyklus *Ťažké roky československého filmu 1969 – 1989*, ktorý odvysielala Česká televízia, bol vzrušujúcou „podívanou“. Aj pri istých výhradách k zvolenej forme mu nemožno uprieť informačnú nasýtenosť a otvorenosť pri hodnotení temného obdobia, keď bola kinematografia v područí ideologického diktátu. Viac než hrdinov bolo služobníkov a kolaborantov, viac než odvaha sa cenila lojalita a poklonkovanie. (Zopár respondentov napríklad konečne pomenovalo neprijateľné režimistické postoje Otakara Vávru, ešte nie tak dávno nekriticky velebeného na Letnej filmovej škole.) Ako to už pri podobných „československých“ projektoch býva, Slovensko ťažalo za kratší koniec. Host relácie to zvyčajne – ak vôbec – odbavil konštatovaním typu „na Slovensku to bolo podobne“, prípadne dostal priestor na jednu-dve vety niektorý režisér či filmový teoretik.

Od roku 1989 zažila naša kinematografia všeličo. Totálne zničenie svojej kolibskej materiálnej základne. Rok, v ktorom nevznikol ani jeden celovečerný film. Rozpačité pokusy debutantov i rozpačité opusy majstrov. Producenta, ktorý minul milióny z verejných zdrojov na film, čo potom nebol schopný dokončiť (a ktorý odbil redaktorku STV slovami: „Povedzte im, že ste ma nenašli...“). Podivuhodné začiatky verejnoprávneho fondu, keď peniaze dostávali najmä tí, ktorí o nich rozhodovali. Film, ktorému hodnotitelia v tomto časopise dali sverne najnižší možný počet bodov. Ale na druhej strane aj vznik výborných diel, renesanciu záujmu slovenského publika o domácu tvorbu, festivalové úspechy...

Pri sledovaní všetkých tých zvrhlostí, ktoré priniesla normalizačná kinematografia, je jasné, že slovenský film dnes dýcha slobodne – aj za cenu omylov a strát. A to sa nedá ničím vyvážiť. Len voľné dýchanie prináša takú potrebnú dávku kyslíka.

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (14. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk
Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32
811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Mariana Jaremková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Alexandra Strelková
riaditeľka NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Štefan Vraštiak
tajomník KFN SSN
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
ma.LMTD
Tlač: Dolis, spol. s r. o.
Uzavierka čísla 5/2013:
25. 4. 2013
Foto na titulnej strane:
Kauza Cervanová – Andrej Bán, týždeň
Film.sk vychádza
s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04–06 **KALENDÁRIUM**
07–10 **PREMIÉRY** v kinách
10–11 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
12–13 **NOVINKY:** Kauza Cervanová podľa Roberta Kirchhoffa
14 **NOVINKY:** Kovář z Podlesí podľa Pavla Göbla
15 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
16–19 **ROZHOVOR:** režisér Robert Kirchhoff
20–21 **TÉMA:** Filmy na internete
22 **AKTUÁLNE:** Filmoví novinári ocenili Kino Lumière
23 **AKTUÁLNE:** Crowd funding očami Diany Fabiánovej
24 **AKTUÁLNE:** RTVS vysielala projekt Colnica
25 **OHĽASY:** Nové časti Slovenského kina v RTVS
26–29 **50. VÝROČIE SFÚ**
26–27 **HISTÓRIA SFÚ:** Šesťdesiate roky
28–29 **ODDELENIA SFÚ:** Filmový archív
30–32 **RECENZIA:** ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo
podľa Tomáša Krupu
33–35 **RECENZIA:** Exponáty alebo príbehy z kaštiela podľa Pala Korca
36–38 **RECENZIA:** Intrigy podľa Juraja Kiliána
39 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
40–41 **OHĽASY:** Hodina dejepisu podľa Dušana Trančíka
42–43 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
44–46 **TIPY MESIACA:** Kino Lumière + PROGRAM / VÝROČIA
47 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
a uzavierky na granty a podporné programy
48 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ►

2. máj ► 18.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Filmový kabinet: Vrcholy nemého filmu a filmová reč

Vzdelávací cyklus Filmový kabinet v máji pokračuje prednáškou a premietaním, ktoré poukážu na kinematografiu tesne pred príchodom zvuku, keď sa dopracovala k vrcholu svojich vyjadrovacích schopností pomocou obrazu. Kompozícia a pohyb obrazu sa stali centrom filmu a ten už nečerpá inšpirácie z iných umení, ale nachádza svojbytné prostriedky vlastnej výpovede vo filmovej reči. Príkladom je snímka *Utrpenie Panny Orleánskej* (r. Carl Theodor Dreyer, 1928), rekonštrukcia procesu s Janou z Arku.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**6., 13., 20. máj ► 20.30****27. máj ► 18.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Archívne kino – téma:

Francúzska kinematografia 30. a 40. rokov
V máji budú mať návštevníci tematických archívnych pondelkov jedinečnú príležitosť vidieť filmy dvoch významných francúzskych režisérov prvej polovice 20. storočia. Marcel Carné a Julien Duvivier nakrúcali moderné tragédie, ktoré dodnes tvoria základ vtedy určujúceho prúdu vo francúzskej kinematografii, nazývaného poetický realizmus. Májové pondelky v Kine Lumière budú patriť filmom Julienu Duviviera *Golem* (Francúzsko/Československo, 1936) a *Pepe le Moko* (Fr., 1937) a Marcela Carného *Návšteva z temnot* (Fr., 1942) a *Deti raja* (Fr., 1945).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**7. máj ► 15.30**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

7 dní hriechov

Premietanie filmu Jiřího Chlumského, ktorý získal tri ceny v súťaži 24. Igric 2013 – Igric pre kameramana Jána Ďuriša a tvorivé prémie pre hercov Vicu Kerekes a Attilu Mokosa.

9. máj ► 18.00, 19.00, 20.00, 21.00

(BRATISLAVA – FOAJÉ – ŠTEFÁNIKOVA 16)

Premiéra animovaného filmu *Pandy* spojená s otvorením „kinečka“ vo Foajé.

9., 15. máj ► 20.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia a osobnosti: Marco Ferreri

Režisér s povestou tvorcu škandalózných filmov by mohol byť označený mnohými prívlastkami. Bol to anarchista so satirickým pohľadom, narušateľ spoločenských tabu a dogiem meštiackej spoločnosti, nevšedný analytik moderného spoločitého života muža a ženy. Ideovo nadväzoval na literárnych velikánov, bol rabelaisovsky hyperbolický a kaľkovsky ironický. Nakrúcal v rôznych krajinách, pričom vo Ferreriho filmoch hrali tí najlepší herci svojej doby. Pri príležitosti 85. výročia jeho narodenia premietne Kino Lumière filmy *Včelí kráľovná* (1963) a *Veľká žranica* (1973).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**16. máj ► 18.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Filmový kabinet:**Dokumentárny film a skutočnosť**

Druhé májové premietanie a prednáška vzdelávacieho programu Filmový kabinet pripomínajú, že od počiatku sa film spája so skutočnosťou, už aj filmy bratov Lumièrovcov sa považovali za prvé dokumentárne snímky. Vzťah filmu k realite je však plný úskalí, vyplýva to aj z faktu, že vnímanie filmu sa od ľudského myslenia odlišuje a človek doposiaľ hľadá spôsoby, ako sa s tým vyrovnáť. Premietajte sa budú dva filmy Roberta J. Flahertyho *Nanuk, človek primitívny* (1922) a *Muž z Aranú* (1934).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**16. máj ► 19.00, 20.00**

(BRATISLAVA – FOAJÉ – ŠTEFÁNIKOVA 16)

Mekong Hotel

Projekcia thajského filmu *Mekong Hotel* režiséra Apichatponga Weerasethakula (sprievodné premietanie k novému číslu časopisu KINEČKO zameranému na thajskú kinematografiu).

21. máj ► 20.00

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Premietanie filmu z cyklu EuroFilmClub: Lollipop Monster

Májový EuroFilmClub predstavuje nemeckú kinematografiu, jej reprezentantom je aj snímka *Lollipop Monster* (r. Z. Reimann, 2011) o dvoch stredoškôľkach, ktoré sú typovo odlišné, ale napriek tomu sú si veľmi podobné. Ari pochádza

z navonok spokojnej rodiny, ako vystrihnutej z katalógu bábič Barbie, Oona zasa vyrastá v umeleckom prostredí a zasekla sa v temnom berlínskom undergrounde 80. rokov. Obe spája schopnosť ničť sa a medzi cukrovou ružovou bábičkou a rockerkou odetou do čierneho vznikne pevné puto. To im pomáha zvládať pokrytectvo okolia, ale len do chvíle, kým sa nestane udalosť, ktorá všetko zmení.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**23. máj ► 19.00**

(BRATISLAVA – FOAJÉ – ŠTEFÁNIKOVA 16)

Best of Anča

Premietanie víťazných filmov minulého ročníka festivalu, spojené so súťažným kvízom o permanentku na Fest Anču 2013.

23. máj ► 20.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kino-Ikon Plus: Hlavička

Pravidelný cyklus premietaní výnimočných titulov svetovej kinematografie v dramaturgii redaktorov a autorov filmologického časopisu Kino-Ikon ponúka v máji francúzsky film *Hlavička* (r. Jean-Jacques Annaud, 1979). Jeho hrdinu François Perrina, druholigového futbalistu a sukničkára, zatknú a obvinia zo zločinu, ktorý nespáchal. Na nespravodlivý trest za znásilnenie mladej ženy chce reagovať adekvátnym zločinom. Rozhodne sa vyhľadať svoju údajnú obeť, aby len dokončil to, za čo bol už aj tak odsúdený.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**30. máj ► 18.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Filmový kabinet: Zvuk vo filme

Posledná májová prednáška s premietaním v rámci vzdelávacieho programu Filmový kabinet je zároveň poslednou z prvého semestra pod názvom Od zrodu po Kristove roky. Jej témou je zvuk vo filme, ktorý po vrchole nemého filmu v roku 1927 predstavoval v kinematografii obrovský zlom. Film ovládlo slovo a len málo autorov vtedy dokázalo uchopiť zvuk ako výdobytko, ktorý otvára nové možnosti obrazu. Premietajte sa bude snímka *Vrah medzi nami* (r. Fritz Lang, 1931).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**30. máj ► 19.00**

(BRATISLAVA – FOAJÉ – ŠTEFÁNIKOVA 16)

FILMTOPIA premieta

Projekcia filmu *Machine That Makes Everything Dissapeare*, gruzínskeho dokumentu režisérky Tinatin Gurchiani.

PODUJATIA SLOVENSKÉHO FILMU V ZAHRANIČÍ ►

25. apríl – 2. máj**FF Newport Beach – Newport Beach (USA)**

Premietanie filmu *Posledný autobus* (r. I. Laučíková, M. Snopek).

► www.newportbeachfilmfest.com**25. apríl – 5. máj****20. MFDH Hot Docs – Toronto (KANADA)**

V sekcii World Showcase sa bude premietat film Adama Olhu *Nový život*. ► www.hotdocs.ca

30. apríl – 5. máj**15. filmová prehliadka Kino na hranici –****Český Těšín (ČESKO), Cieszyn (POLSKO)**

Retrospektíva Petra Solana a uvedenie ďalších slovenských filmov naprieč programovými sekciami: *Fontána pre Zuzanu* (r. D. Rapoš), *Anjeli* (r. R. Šveda), *Až do mesta Aš* (r. I. Grófová), *Cigáni idú do volieb* (r. J. Vojtek), *eŠteBárk* (r. J. Nvota), *Hviezda* (r. A. Kolenčík), *Kino Svet* (r. M. Janičík), *Mesiak* (r. O. Rudavský), *Môj pes Killer* (r. M. Fornay), *Tigre v meste* (r. J. Krasnohorský), *Zvonky šťastia* (r. J. Bučka, Marek Šulík), *tWInS* (r. P. Búdinský), *Momo* (r. T. Kuhn), *Bublina* (r. M. Olhová), *Ja som baník, kto je viac...* (r. R. Fábian) a *Príbehy tatranských štítov I – II* (r. P. Barabáš).

► www.kinohranici.cz**1. – 5. máj****10. filmový festival Neisse**

(NEMECKO, ČESKO, POLSKO)

Do súťažnej sekcie festivalu, ktorý sa koná v pohraničnej oblasti Nemecka, Česka a Poľska, je zaradený film *Až do mesta Aš* (r. I. Grófová).

► www.bisff.org**2. – 6. máj****Medzinárodný festival krátkych filmov****Pusan – Pusan (JUŽNÁ KÓREA)**

Premietanie filmu *Posledný autobus* (r. I. Laučíková, M. Snopek). ► www.bisff.org

9. máj
Dni Európy – Taškent (UZBEKISTAN)

 Premietanie filmu Pavla Barabáša *Tatry Mystérium*.

9. – 15. máj
22. Európsky filmový festival – Nairobi (KEŇA)

 Premietanie filmu *Lóve* (r. J. Kroner).

 ► www.afkenya.or.ke
9. – 16. máj
Green Film Festival – Soul (JUŽNÁ KÓREA)

 Premietanie filmu *Pygmejovia – Deti džungle*

 (r. P. Barabáš). ► www.gffis.org
12. – 26. máj
Cyklus slovenských filmov – Malaga (ŠPANIELSKO)

 Premietanie filmov *Jánošík I, II* (r. P. Bielik), *Soko-*
liar Tomáš (r. V. Vorlíček), *Slnečný štát* (r. Martin

Šulík). ► www.mzv.sk/madrid
15. máj
Premietanie filmu v rámci Týždňa slovenskej kultúry pri príležitosti Košice EHMK 2013 – Marseille (FRANCÚZSKO)

 Premietateľ sa bude film *Papierové hlavy*

 (r. D. Hanák). ► www.mp2013.fr
15. – 19. máj
Slovensko-český filmový festival – Mogilev (BIELORUSKO)

 Premietanie filmu Viktora Kubala *Zbojník Jurko*.

 ► www.mzv.sk/minsk
16. – 19. máj
Premietanie filmov v rámci knižného veľtrhu Svet knihy – Praha (ČESKO)

 Premietanie filmov *Južná pošta* (r. S. Párnický)

 a *Panna zázračnica* (r. Š. Uher).

 ► www.mzv.sk/sipraha
16. – 25. máj
MFF Al Este de Lima – Lima (PERU)

 Uvedenie filmov *Lóve* (r. J. Kroner) a *Marhulový ostrov*

 (r. P. Bebjak). ► www.terra.com.pe/cine
16. – 25. máj
MFF Cannes / Marché du Film – Cannes (FRANCÚZSKO)

V súťažnej sekcii filmových škôl La Cinéfondation

sa bude premietat animovaný film Matúša Vizára

Pandy. Slovensko bude mať aj tento rok zastúpe-

nie v prezentačnom pavilóne na medzinárodnom filmovom trhu Marché du Film. Na súťažnom workshope ScripTeast, ktorého finále sa koná počas festivalu, zastupuje Slovensko scenáristka Katarína Uhrová s projektom *Retro raj*. Režisérka Mira Fornay sa zúčastní na projekte Producers on the Move. V rámci trhu krátkych filmov Short Film Corner bude uvedený film *Momo* (r. T. Kuhn). Prezentáciu na MFF a na filmovom trhu v Cannes zastrešuje Slovenský filmový ústav.

 ► www.festival-cannes.fr, www.marchedufilm.com
16. máj – 9. jún
20. MFF Seattle – Seattle (USA)

 Premietanie filmu Miry Fornay *Môj pes Killer*.

 ► www.siff.net
17. – 26. máj
FF Európskej únie – Bridgetown (BARBADOS)

 Premietanie filmu Laury Sivákovskej *Nebo, peklo... zem*.

18. máj
Noc múzeí – Varšava (POLSKO)

V Slovenskom inštitúte vo Varšave premietnu film

 Pavla Barabáša *Tatry Mystérium*.

27. máj – 1. jún
53. MFF pre deti a mládež – Zlín (ČESKO)

V medzinárodnej súťaži hraných filmov pre deti

 bude uvedený nový česko-slovenský film *Kovář z Podlesí*

(r. P. Göbl). V rámci prehliadky k 50. výročiu SFÚ

 budú uvedené filmy *Drak sa vracia*

 (r. E. Grečner), *Fontána pre Zuzanu* (r. D. Rapoš),

Ja milujem, ty miluješ (r. D. Hanák), *Južná pošta*

 (r. S. Párnický), *Panna zázračnica* (r. Š. Uher),

Rača, láska moja (r. J. Medved', T. Palavandišvili),

Sedím na konári a je mi dobre (r. J. Jakubisko),

Utekajme, už ide! (r. D. Rapoš). ► www.zlinfest.cz
31. máj – 5. jún
Cinemambiente – Enviromentálny filmový festival – Turín (TALIANSKO)

 Premietanie filmu *Pygmejovia – Deti džungle*

 (r. P. Barabáš). ► www.cinemambiente.it
31. máj – 9. jún
MFF Transylvania – Kluž (RUMUNSKO)

V programe festivalu bude uvedená sekcia

zameraná na slovenskú kinematografiu.

 ► www.tiff.ro

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

 ► **Mariana Jaremková**

PREMIÉRY

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Aftershock

 (*Aftershock*, USA/Čile, 2012) DCP 2D, 90 min., MN 18, ČESKÉ TITULKY, HOROR

RÉŽIA: Nicolás López **HRAJÚ:** Eli Roth, Andrea Osvárt, Ariel Levy, Nicolás Martínez, Lorena Izzo **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Skupina cestovateľov sa ide zabávať do podzemného nočného klubu niekde v Čile. Po silnom zemetrasení zostane uväznená v podzemí. Má zostať spolu s ostatnými v zavalenom klube alebo sa pokúsiť dostať za každú cenu von? Nie je to tam vonku ešte nebezpečnejšie? Zdá sa, že až na povrchu sa začína tá pravá nočná mora.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Cesta

 (*La senda*, Španielsko, 2012) DVD, 109 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, TRILER

RÉŽIA: Miguel Ángel Toledo **HRAJÚ:** Gustavo Salmerón, Irene Visedo, Ricardo Tenor, Ariel Castro, Joan Prades **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Raul a Anna sa snažia zachrániť svoje manželstvo a spolu so synom sa rozhodnú stráviť Vianoce v odľahlej horskej chate. Spriatelia sa tam so Samuelom, ale Raul začína neznesiteľne žiarliť. Napokon zistí, že žiarlil zbytočne. Niečo však nie je v poriadku. Na fotkách z chaty sú situácie, ktoré si vôbec nepamätá. Raul musí pátrať vo svojich spomienkach a čeliť desivej realite.

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Fulmaya, dievčatko s tenkými nohami

 (*Fulmaya, dievčatko s tenkými nohami*, Česko, 2013) DCP 2D, 76 min., MN 15, DOKUMENT

RÉŽIA: Vendula Bradáčová

DISTRIBÚTOR: Continental film

Dokument sleduje život herečky a muzikantky Doroty Nvotovej, ktorá žije väčšinu roka v Nepále, kde používa meno Fulmaya. Úspešná umelkyňa našla pokoj až v jednom z najbiednejších kútov sveta, kultúrne úplne odlišnom od toho nášho. Film zavedie diváka medzi deti žijúce na ulici a v sirotinci, o ktorý sa Fulmaya stará.

PREMIÉRA: 2. 5. 2013

Hasta la vista

 (*Hasta la vista!*, Belgicko, 2011) 35 mm + DCP 2D + DVD, 115 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, TRAGIKOMÉDIA

RÉŽIA: Geoffrey Enthoven **HRAJÚ:** Charlotte Timmers, Roos Van Vlaenderen, Robrecht Vanden Thoren **DISTRIBÚTOR:** Asociácia slovenských filmových klubov

Philip, Lars a Jozeph milujú víno a ženy. Majú vyše dvadsať a ešte neprišli o panictvo. Preto sa pod zámenkou ochutnávky vín vydávajú do Španielska za sexuálnymi zážitkami. Napriek svojim hendikepom – jeden je slepý, druhý na vozíku a tretí úplne ochrnutý – prekonávajú pomocou humoru a silnej túžby svoj neľahký osud.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Hypnotizér

 (*Hypnotisören*, Švédsko, 2012) DCP 2D, ŠUP, 90 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KRIMI/TRILER

RÉŽIA: Lasse Hallström **HRAJÚ:** Tobias Zilliacus, Mikael Persbrandt, Lena Olin, Oscar Pettersson, Anna Azcarate **DISTRIBÚTOR:** Magic Box Slovakia

V rodinnom dome nájdu brutálne vyvraždenú celú rodinu. Prežil iba pätnásťročný chlapec. Inšpektor Linn preto zavolá známeho odborníka na hypnózu, aby pomocou nej do chlapca zistil, čo sa tej noci v dome odohralo. Hypnóza však nedopadne tak, ako si všetci predstavovali. Odštartuje sled nečakaných udalostí.

PREMIÉRA: 2. 5. 2013

Iron Man 3

 (*Iron Man 3*, USA, 2013) DCP 2D + 3D, ŠUP, 109 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÉ SCI-FI

RÉŽIA: Shane Black **HRAJÚ:** Robert Downey Jr., Guy Pearce, Gwyneth Paltrow, Don Cheadle, Rebecca Hall **DISTRIBÚTOR:** Saturn Entertainment

Tony Stark/Iron Man opäť stojí proti silnému nepriateľovi. Neznámy zločinec pripraví Starka o všetko, čo má pre neho cenu, a tak sa vydáva po jeho stopách. Zahnaný do kúta prežíva pomocou svojich vynálezov a silnej vôle, spotahnúť sa môže iba na vlastné inštinky a geniálnu myseľ. Súčasne si dokáže odpovedať na základnú otázku – kým vlastne je?

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Kauza Cervanová

(**Kauza Cervanová**, Slovensko/Česko, 2013) DCP 2D + blu-ray + DVD, 100 min., MN 15, DOKUMENTÁRNA TRAGÉDIA
RÉŽIA: Robert Kirchhoff
DISTRIBÚTOR: Asociácia slovenských filmových klubov

Dokumentárny film investigatívny a reportážnym spôsobom sleduje prípad zavraždenej študentky Ľudmily Cervanovej, ktorý ani po takmer štyridsiatich rokoch nie je uzavretý. Medializovaná kauza má tajomné a spletité pozadie, pravda je komplikovaná a obetí je mnoho. Justičný chaos s politickým pozadím nedával odpovede, iba plodil nové otázky.

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Kovář z Podlesí

(**Kovář z Podlesí**, Česko/Slovensko, 2013) DCP 2D, ŠUP, 100 min., MP 12, ROZPRÁVKA
RÉŽIA: Pavel Göbl **HRAJÚ:** Bolek Polívka, Josef Somr, Milan Markovič, Jiří Pecha, Rošťa Novák, Szidi Tobiasz **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Na dedinku Podlesie padla kliatba. A aby toho nebolo málo, objavil sa v nej drak. A tak zatiaľ čo Toník zachraňuje svoju milú Betku pred zlými vílami, jeho strýko kováč sa spolu s veвериčkou a so škrečkom vydáva zabiť draka. Spojenie hercov a animovaných postavičiek dáva filmu neobyčajnú atmosféru rovnako ako na rozprávku neobvyklá nejednoznačnosť. Aj happy end je tu originálny.

PREMIÉRA: 30. 5. 2013

Královstvo lesných strážcov

(**Epic**, USA, 2013) DCP 2D + 3D, MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÁ KOMÉDIA
RÉŽIA: Chris Wedge
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Mirka Belancová, Boris Farkaš, Michal Hudák, Ján Greško, Marek Ťapák, Ondrej Kaprálik **DISTRIBÚTOR:** Barracuda Movie

Dobrodružná 3D komédia odhalí skrytý, nevídaný svet. Stretne sa v ňom dobro, ktoré ochraňuje prírodu, a zlo, ktoré sa ju snaží zničiť. V podivnom tajuplnom svete musia zábavné drobné zelené postavičky – lesní strážcovia – spolu s malým dievčatkom zachrániť svoj aj ten náš svet.

PREMIÉRA: 2. 5. 2013

Na cudzí účet

(**Identity Thief**, USA, 2013) DCP 2D, 111 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Seth Gordon
HRAJÚ: Jason Bateman, Melissa McCarthy, Jon Favreau, Amanda Peet, Morris Chestnut **DISTRIBÚTOR:** Barracuda Movie

Sandy Patterson mal úžasný život až do chvíle, kým nezistil, že je na mizine. Dozvie sa, že mu jeho „život“ ukradla zlodějka, ktorá sa za neho vydávala. Rozhodne sa ju za každú cenu nájsť. Prefikaná žena má však ešte niekoľko nepríjemných prekvenpení a určite sa nechystá vydať do rúk spravodlivosti. A tak musí Sandy odhodíť všetky zábrany a prijať jej šialené pravidlá.

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Nazareth – Nekonečná rocková párty

(**Nazareth – Nekonečný rockový mejdan**, Česko, 2013) DCP 2D, ŠUP, 83 min., MP 12, HUDBNÝ DOKUMENT
RÉŽIA: Milošlav Šmíd **UČINKUJÚ:** Pete Agnew, Dan McCafferty, Lee Agnew, Jimmy Murrison **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Legendárna rocková skupina Nazareth sa vracia v netradičnom dokumentárnom filme, ktorý ponúka neobyčajný pohľad do zákulisia kapely. Jej zakladajúci členovia Dan McCafferty a Pete Agnew spolu hrajú neuveriteľných 40 rokov. Rockoví dinosauri však stále dokážu naplniť štadióny a ich hudba má energiu.

PREMIÉRA: 9. 5. 2013

Neuveriteľné dobrodružstvá Tada Stonesa

(**Las aventuras de Tadeo Jones**, Španielsko, 2012) DCP 2D + 3D, ŠUP, 90 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ/ DOBRODRUŽNÝ/KOMÉDIA
RÉŽIA: Enrique Gato **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Tad je rojko. Pracuje na stavbe, ale keď si ho pomýlia so slávnym archeológom, ocitne sa na expedícii smerujúcej do Peru. Archeologická výprava sa zmení na dobrodružstvo, keď sa skupina lovcov pokladov snaží nájsť bájne mesto Inkov. Tad ho musí zachrániť a pomôže mu v tom jeho verný pes, nemy papagáj, neohrozená archeologička a podvodník.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Pátranie po Sugar Manovi

(**Searching for Sugar Man**, Švédsko/Velká Británia, 2012) DCP 2D + DVD, 86 min., MP, ČESKÉ TITULKY, HUDBNÝ DOKUMENT
RÉŽIA: Malik Bendjelloul **UČINKUJÚ:** Rodriguez **DISTRIBÚTOR:** Asociácia slovenských filmových klubov

Rodriguez je rockový muzikant zo 60. rokov, ktorý v Amerike prepadol, aby sa v Juhoafrickej republike stal hviezdou väčšou ako Rolling Stones či Elvis Presley. Silné melódie a angažované, no poetické texty oslovili ľudí z krajiny sužovanej apartheidom. Dvaja Rodriguezovi fanúšikovia sa snažia zistiť, čo sa stalo s ich hudobným idolom. A nestačia sa diviť.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Rýchlo a zbesilo 6

(**Fast & Furious 6**, USA, 2013) DCP 2D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ
RÉŽIA: Justin Lin **HRAJÚ:** Vin Diesel, Paul Walker, Dwayne Johnson, Luke Evans, Michelle Rodriguez **DISTRIBÚTOR:** Barracuda Movie

Agent Hobbs sa neúspešne snaží doplapiť zločincov, ktorým sa vždy podarí ujsť na rýchlych autách. Osloví teda starého známeho Dominica Toretta a jeho partiu. Za pomoc mu ponúkne vymazanie všetkých jeho trestných činov. Dominica však čaká šokujúce stretnutie s bývalou priateľkou Letty, o ktorej si myslel, že je mŕtva. Tá teraz stojí na opačnej strane barikády.

PREMIÉRA: 9. 5. 2013

Temné nebo

(**Dark Skies**, USA, 2013) DCP 2D, ŠUP, 97 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, HOROR/SCI-FI/TRILER
RÉŽIA: Scott Stewart **HRAJÚ:** Keri Russell, Jake Brennan, Josh Hamilton, Dakota Goyo, Kadan Rockett **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Barretovci žijú na predmestí pokojným malomeštiackym životom. ldytku naruší sled nevysvetliteľných udalostí. Veľmi skoro pochopia, že ich začala prenasledovať sila, ktorá je desivá a smrtiaca.

PREMIÉRA: 30. 5. 2013

Tiesňová linka

(**The Call**, USA, 2013) DCP 2D, 94 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, TRILER
RÉŽIA: Brad Anderson **HRAJÚ:** Halle Berry, Abigail Breslin, Morris Chestnut, Michael Eklund **DISTRIBÚTOR:** Forum Film

Jordan je skúsená operátorka tiesňovej linky. Teraz však prišla skúška jej profesionality – na linku zavola zúfale mladé dievča, ktoré sa práve stalo obeťou únosu. Jordan sa rozhodne vypátrať vraha na vlastnú päsť a čeliť mu zoči-voči, aby dievča zachránila. Nestretáva sa s ním totiž po prvý raz.

PREMIÉRA: 9. 5. 2013

Velká svadba

(**The Big Wedding**, USA, 2013) DCP 2D, ŠUP, 90 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Justin Zackham **HRAJÚ:** Robert De Niro, Diane Keaton, Katherine Heigl, Amanda Seyfried, Robin Williams, Susan Sarandon **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Čo všetko sa môže udiť počas jedného svadobného víkend? Missy a Alejandro chystajú svadbu. Alejandrova biologická matka, prísna katolíčka, sa rozhodne, že sa na nej zúčastní. Nevie, že manželka Griffinovci, ktorí si Alejandra adoptovali, sú rozvedení, čo sa nijako nezlučuje s jej bigotným prístupom k viere. A tak sa Griffinovci rozhodnú zahrať šťastný manželský pár. Fraška sa môže začať.

PREMIÉRA: 16. 5. 2013

Velký Gatsby

(**The Great Gatsby**, USA/Austrália, 2013) DCP 2D + 3D, ŠUP, 142 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ DRÁMA
RÉŽIA: Baz Luhrmann **HRAJÚ:** Leonardo DiCaprio, Carey Mulligan, Tobey Maguire, Joel Edgerton, Isla Fisher **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Manifest „stratenej generácie“ z pera F. S. Fitzgeralda sa dočkal ďalšieho filmového spracovania. A to vo veľkom štýle. Baz Luhrmann opäť ponúka opulentnú vizuálnu a hudobnú šou. Príbeh chudobného Gatsbyho, ktorý sa zamiluje do krásnej Daisy donútenej vydať sa za miliónára, je hlučný a farebný, ale nezabúda sa ani na jeho tragickú podstatu.

PREMIÉRA: 9. 5. 2013

Verbo

(**Verbo**, Španielsko, 2011) DVD, 87 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY,

DOKUMENTÁRNY/SCI-FI/FANTASY

RÉŽIA: Eduardo Chapero-Jackson

HRAJÚ: Alba García, Miguel Ángel Silvestre, Verónica Echegui, Najwa Nimri

DISTRIBÚTOR: Film Europe

Tínedžerka Sara nerozumie svetu, v ktorom žije. Pátra po jeho význame a to ju privedie na tajomné miesto. Na miesto, ktoré jej umožní zažiť úžasné dobrodružstvá. Kam ju však dovedú? K inému životu? K smrti? Ak sa Sare podarí všetkým prejsť, bude môcť po sebe zanechať neprehliadnuteľnú stopu.

PREMIÉRA: 23. 5. 2013

Vive la France

(**Vive la France**, Francúzsko, 2013) DCP 2D, ŠUP, 97 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Michaël Youn

HRAJÚ: José Garcia, Michaël Youn, Isabelle Funaro, Ary Abittan, Jérôme Commandeur

DISTRIBÚTOR: Continental film

Pastieri Muzafar a Feruz z Taboulistanu sú vyslaní do Paríža, aby zničili Eiffelovku. Misiu im znepríjemňujú horliví policajti, nepríjemní čašníci, korzickí nacionalisti, vlastne všetci Francúzi, až kým nestretnú reportérku Marianne. Tá ich považuje za nelegálnych prisťahovalcov a snaží sa im ukázať krásy svojej vlasti, ktorá je plná milých ľudí a skvelo sa v nej žije.

PREMIÉRA: 30. 5. 2013

Vo štvorici po opici 3

(**The Hangover Part III**, USA, 2013) DCP 2D, ŠUP, MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Todd Phillips **HRAJÚ:** Bradley Cooper, Jamie Chung, Ed Helms, Zach Galifianakis, Mike Tyson **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Aj v tretej časti komédie sa vracia dobre známa partička, ktorá už raz takmer zničila Las Vegas. Alanovi zomrel otec a kamaráti sa rozhodnú zmierniť jeho žiaľ – čím iným ako poriadnou dávkou alkoholu. Žúrka sa, samozrejme, zvrtné na sériu humorných situácií.

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY TÝKAJÚCE SA DISTRIBUČNÝCH TITULOV!)

► Mariana Jaremková a Miro Ulman

20. MFF Febiofest úspešne prešiel zmenami

Dvadsiaty medzinárodný filmový festival Febiofest bol ročníkom zmien. Do programu bola zaradená súťažná sekcia krátkych filmov krajín V4, čím sa z prehliadky stal medzinárodný festival a Febiofest vytvoril platformu na vzájomnú konfrontáciu kinematografií krajín V4. Do súťaže sa dostalo aj päť slovenských filmov, tri z nich si odniesli ocenenia. Program festivalu tvorilo 14 sekcií a pozornosť divákov pritiahli najmä dve z nich – Nový český a slovenský film a Český a slovenský dokumentárny film. Slovenská tvorba sa tešila veľkému záujmu a do kín prilákala 3 597 divákov, pričom najväčší záujem bol o novinky (*Môj pes Killer*, *Nový život*, *ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo*, *Hodina dejepisu*, *Exponáty alebo príbehy z kaštiela* a ďalšie). K najnavštevovanejším filmom patrili európske tituly, najmä snímky preverené na svetových festivaloch a

profilová sekcia venovaná režisérovi Michaelovi Haneckemu. Dvadsiaty Febiofest sa začal 15. marca v Bratislave a skončil sa 14. apríla v Prešove. Uskutočnil sa v siedmich slovenských mestách (Bratislava, Trenčín, Banská Bystrica, Martin, Prievidza, Trnava, Prešov) a jeho program tvorilo 129 filmov, ktoré si prišlo pozrieť dovedna 9 328 divákov. Festival privítal vyše 40 domácich a zahraničných hostí (bol medzi nimi aj poľský režisér Lech Majewski, ktorý si prevzal Výročnú cenu ASFK za prínos svetovej kinematografii). Spoluorganizátorom festivalu bol opäť Slovenský filmový ústav, ktorý uviedol zreštaurovanú verziu filmu Štefana Uhra *Panna zázračnica* v 2K kvalite. Snímku premietli pri príležitosti 100. výročia narodenia Dominika Tatarku, autora rovnomennej novely, 20. výročia úmrtia režiséra Štefana Uhra a 50. výročia založenia SFÚ.

► jar

Igrice sú rozdané

Filmové ceny Igric sa odovzdávali 10. apríla 2013 v Kine Lumiére. Súčasťou 24. ročníka udeľovania najstaršej filmovej ceny na Slovensku bolo aj vyhlásenie výsledkov 21. ročníka Cien slovenskej filmovej kritiky za audiovizuálnu tvorbu roku 2012. Na slávnostnej ceremónii bolo udelených šesť cien Igric a dvadsať tvorivých prémie v celkovej výške 22 000 eur. Sošku Igrica si odniesli **Ján Ďuriš** za kameru vo filme *7 dní hriechov* v kategórii hraná tvorba pre kiná, **Jozef Puškáš** za námet a scenár k filmu *Dušičky seniorov* v kategórii televízna dramatická tvorba, **Palo Korec** za réžiu dokumentu *Exponáty alebo príbehy z kaštiela* v kategórii filmová a televízna dokumentárna tvorba, **Ondrej Rudavský** za scenár, réžiu, kameru a animáciu filmu *Mesiac* v kategórii animovaná tvorba, **Soňa Norisová** za postavu Jitky vo filme *V tieni* v kategórii ženský herecký výkon vo filmovom alebo televíznom diele a **Marián Slovák** za postavu primára Hanku v televíznom filme *Zradení* v kategórii mužský herecký výkon vo filmovom alebo televíznom diele. V každej kategórii boli súčasne udelené aj dve tvorivé prémie. Okrem toho boli udelené tvorivé prémie za ostatnú televíziu a seriálovú tvorbu (Zuzana Liová, Katarína Farkašová), študentskú tvorbu (Marek Janičík, Roman Fábian), DVD (Henrieta Cvangová a Juraj Krasnohorský, Marián Brázda – za dramaturgiu DVD *Muž, ktorý luže/Eden a potom*, ktoré vydal SFÚ) a audiovizuálnu teóriu a kritiku (Jana Dudková, Martin Kaňuch a Michal Michalovič).

► jar

Filmový publicista Štefan Vraštiak získal Cenu ministra kultúry

V utorok 16. apríla 2013 sa vo Dvorane MK SR na Námestí SNP v Bratislave udeľovali Ceny ministra kultúry. Medzi ocenenými bol aj dlhoročný pracovník Slovenského filmového ústavu, zároveň jeho niekdajší riaditeľ Štefan Vraštiak, ktorý si cenu ministra prevzal za celoživotný prínos pre slovenskú kinematografiu a audiovizuálnu tvorbu v oblasti histórie a filmografie a za mapovanie bielych miest v jej dejinách. V súčasnosti je Vraštiak už

desať rokov predsedom Slovenského filmového zväzu (SFZ) a organizátorom udeľovania národných filmových cien Igric a Cien slovenskej filmovej kritiky, zároveň je šéfredaktorom bulletinu Klubu filmových novinárov (KFN). Pôsobí aj ako predseda Kruhu priateľov českej kultúry v Bratislave.

► sim

Festival Finále Plzeň aj so slovenskými filmami

Od 21. do 27. apríla sa v Plzni konal 26. ročník festivalu českých filmov Finále Plzeň. Do programu bolo zaradených aj niekoľko slovenských a koprodukčných titulov. V rámci súťažnej sekcie Nové české celovečerné hrané a animované filmy sa premietali snímky *Až do mesta Aš* (r. I. Grófová), *DONT STOP* (r. R. Řeřicha), *ešteBák* (v programe uvádzaný pod českým názvom *Konfident*, r. J. Nvota), *Môj pes Killer* (r. M. Fornay) a *V tieni* (r. D. Ondříček). Dokument Zuzany Piusi *Od Fica do Fica* bol premietaný v sekcii Zvláštne uvedenie a filmy Juraja Jakubiska *Nejasná správa o konci sveta* a Jiřího Menzla *Obsluhoval som anglického kráľa* uviedli v sekcii Na krídlach slávy.

► jar

Zomrel kameraman Juraj Šajmovič

Vo veku 80 rokov zomrel 20. apríla uznávaný kameraman a fotograf Juraj Šajmovič. Rodák z Piešťan a absolvent pražskej FAMU sa podieľal najmä na vzniku televíznych projektov. Spočiatku často spolupracoval s režisérom Ivanom Baladom (napr. na filmoch *Smrť sa volá Engelchen*, *Tri gaštanové kone*, *Archa bláznů*). Stál však aj za titulmi *Pasiáns* (1969, r. J. Matějovský), *Adam Šangala* (1972, r. K. Spišák), *Pasca* (1981, r. S. Párnický), *Těžká hodina* (1986, r. P. Háša) či za populárnymi seriálmi *Sanitka* alebo *Dobrodružství kriminalistiky*. Za kameru vo filme *Golet v údolí* (1995, r. Z. Dostál) získal cenu Český lev.

► dan

Zločin a trest. Kauza Cervanová

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Prípady Cervanová poznám na Slovensku hádam každý. Množstvo otázok okolo vraždy študentky Ľudmily Cervanovej z roku 1976 nie je doteraz objasnených. Je ešte dnes, po takmer štyridsiatich rokoch, vôbec možné dopátrať sa pravdy? Dokumentárna tragédia režiséra Roberta Kirchhoffa nazvaná jednoducho **Kauza Cervanová** nie je pátraním po vrahoch ani snahou dokázať niečiu nevinu. Ponúka oveľa zaujímavejšiu štúdiu spoločnosti... a strachu.

Kauza Cervanová bola v dobe vyšetrovania a súdneho procesu najsledovanejším prípadom. A v dôsledku mnohých nejednoznačností zostáva dodnes čiernym miestom slovenskej justície. Išlo naozaj o justičný omyl? O premyslenú hru tajných služieb, o konšpiráciu komunistického režimu a zneužitie politickej moci? Film *Kauza Cervanová* začal vznikať v roku 2004, keď prebiehal obnovený proces s odsúdenými. „V čase, keď ma ten prípad začal zaujímať, sa tejto kauze venovalo len niekoľko novinárov – aj to hlavne bulvárnych,“ spomína Robert Kirchhoff. „Ku všetkému som sa musel dopracovať sám. Od začiatku som cítil, že ide o tragický a absurdný príbeh. Rozmýšľal som nad dokumentárnym Twin Peaks alebo nad Tenkou modrou líniou. Zápletká vina, nevinu, obvinenie

– na pozadí vraždy – ma oslovila aj svojím spoločenským presahom.“ Napokon sa z nakrúcania stala osemročná detektívna výprava režiséra do temných zákutí dodnes neuzavretého prípadu únosu, znásilnenia a vraždy mladej ženy. „Človek sa pri takomto type filmu musí ustavične vyrovnávať s tým, že ho niekto vedie za nos. Telefonáty, maily, anonymné listy a hromada mien, súvislosť a faktov, to ma smerovalo k ďalšiemu, akoby nekonečnému hľadaniu. Samozrejme, hľadal som pravdu. Jediným kritériom bola objektivita,“ zdôrazňuje režisér. „Tomu sa podriadila aj forma. Zároveň som sa až postupne zmieril s tým, že túto moju ambíciu neakceptujú úplne všetci... A dvere sa zatvárali...“

Osem rokov pátrania dalo dokumentu formu

zbernej snímky, ale nie čistej, ako potvrdzuje aj Kirchhoff. „Čiastočne to je zberný film. Kauza Cervanová je organizmus, monštrum, ktoré stále žije. Je omylom myslieť si, že je to zabudnutá záležitosť. V roku 1982 sa zdalo, že sa to skončilo, ale tie tlejúce nitky pochybností napokon prerástli do politickej kauzy. Zdanlivo uzavretý prípad ovplyvňoval a dodnes ovplyvňuje životy jeho protagonistov, a nielen ich. Do toho príbehu som vstúpil aj ja a musel som sa stať jeho súčasťou. Verím, že nielen v tomto zmysle je to angažovaný film. Znamená to, že od istej chvíle nebol priestor na špekulácie.“ Film v sebe nesie atribúty niekoľkých žánrov, je to dokumentárna dráma s prvkami investigatívneho dokumentu, politického i detektívneho filmu. Ako sa postaviť k brutálnemu a navyše tajomnému zločinu v dobe, keď večerné správy pretekajú násilím? „Záleží na tom, ako do tej témy človek vstupuje. Tajomné pozadie príbehu je svojou bizarnosťou naozaj šokujúce,“ potvrdzuje režisér. „To, čo si chránim a cením najviac, je dôvera protagonistov a moje zdroje. Ustavične som sa pohyboval na tenkej hranici podozrievania a nedôvery. Proces získavania a presvedčania trval najdlhšie. Ak sa pokúšame túto tragédiu rozkrýť, má zmysel hovoriť ľuďom vždy pravdu. Veľmi som chcel, aby filmu poro-

zumeli aj diváci, ktorí ten príbeh nepoznajú. Preto som nemohol vynechať detaily zločinu, od ktorého sa tie udalosti odvíjajú a neskôr sa k nemu vracajú. Je to ako magnet.“

Napriek nutnosti zachovať objektivitu býva v dokumentoch uplatňovaná aj autorská licencia. Podáva teda film vecne a komplexne všetky dostupné fakty alebo je v ňom aj istá miera autorskej licencie súvisiaca s interpretáciou niektorých skutočností? „V tomto žánri je naozaj náročné uplatňovať striktné nejaký autorský princíp. Najlepšie je sa v tej téme jednoducho rozpustiť. To, čo som s týmto filmom prežil, je vlastne neprenosné. A pritom je to môj život. Keď som na to začal myslieť, uvažoval som, ako v tej plynúcej vode nachádzať pevné body. Po nespočetných pokusoch som tie pevné body našiel, aspoň sám pre seba. Tušil som, že sa od tejto témy nedá jednoducho odísť v zmysle ‚pozrite sa, takto to bolo‘. Pretože je stále živá,“ konštatuje Kirchhoff.

Napriek časovému odstupu nie je *Kauza Cervanová* o minulosti. „Čo sa tu vlastne stalo? Je to film o tom, že je nutné pochybovať. Čas všetko skresľuje. Napriek istým obmedzeniam sa práve tá kauza premieňa v každej dobe ako chameleón. Čím to je? V tomto je ten príbeh neveriteľne súčasný,“ uzatvára režisér. ▲

Kauza Cervanová (r. Robert Kirchhoff, Slovensko/Česko, 2013)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 230 577 eur (podpora AVF: 44 000 eur, podpora MK SR: 58 255 eur)

• POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH: filmu bude uvádzaný na DCP nosičoch

Režisér Robert Kirchhoff (vľavo) pri nakrúcaní. • FOTO: Atelier.doc

V zakliatom Podlesí

► Robert Pospiš (filmový publicista)

Rozprávky patria k najnavštevovanejším filmom v našich kinách. Detský divák je totiž mimoriadne oddaný a väčšinou so sebou do kina stiahne aj rodičov, o čom vie každé filmové štúdio. Animované snímky mávajú vysoké rozpočty a v posledných rokoch boli výkladnou skriňou technologického pokroku. Lenže ani tá najlepšia animácia nedokáže zakryť slabý príbeh. Vie to aj český režisér Pavel Göbl, tvorca rozprávky *Kovář z Podlesí*.

Göbl prichádza s námetom, ktorý sa nesie v duchu klasických rozprávok, no v tejto je zároveň všetko tak trochu inak. „*Naša rozprávka je pre dospelých v deťoch a pre deti v dospelých. Myslím, že detských stránok v dospelých v dôsledku hlúpnutia západnej civilizácie postupne pribúda. A tu sa azda otvára možnosť reštartovať naše mozgy rozprávkou.*“ Pavel Göbl sa do rozprávkového sveta vybral prvý raz, známy je predovšetkým ako režisér komédií. Ako sa teda dostal k žánru, ktorý má úplne iné pravidlá? „*Nešlo ani tak o moje rozhodnutie ako o „objednávku“ dramaturgičky Českej televízie Kateřiny Krejčí. Páčila sa jej moja práca v detskej redakcii, a tak dostala nápad, aby som nakrútil rozprávku. A ja som to skúsil.*“

Göbl si k filmu *Kovář z Podlesí* sám napísal scenár. Na mestečko Podlesie bola uvalená kľatba, ktorú môže zlomiť Toník, synovec miestneho kováča. Podarí sa mu to iba vtedy, ak zbaví celý kraj zlých čarodějnic, ktoré boli kedysi dobrými vílami. Teraz uväznili Toníkovu milú Betku. A mladý kováč sa musí zbaviť aj draka. Osirotený hrdina má jednu veľkú výhodu – svojho strýka. Ten býval veľkým bojovníkom, no na staré kolenná zlenivel. Toník preto premenil jeho dielňu na miesto plné vynálezov, ktoré majú strýkovi uľahčiť život. Na ich

obsľuhu úspešne vycvičil veвериčku a škrečka. Ne-tradičný spolok hrdinov spája svoje sily a vydáva sa na veľkú výpravu za obávaným drakom.

Kovář z Podlesí má na rozdiel od viacerých súčasných detských filmov pokojné tempo. „*Pri niektorých môžeme hovoriť o agresivite v tempe, dialógoch, akcii, konaní a činoch, hoci nechceme zovšeobecňovať,*“ hovorí Göbl. „*Rozprávky sú posledným miestom na rozvíjanie predstavivosti bez ohľadu na to, či ide o dospelých, alebo o deti. Tá hranica totiž pomaly mizne.*“

Režisér zveril hlavnú postavu kováčovho strýka Boškovi Polívkovi. Okrem neho vo filme uvidíte Josefa Somru, Jiřího Pechu, Ivanu Chýlkovú, ale aj slovenských hercov Milana Markoviča, Szidi Tobiasa či Božidaru Turzonovovú. Rozprávka *Kovář z Podlesí* vznikla v česko-slovenskej koprodukcii a 16. mája sa dostáva do tunajších kín. Ako by ju Göbl opísal potenciálnemu divákovi? „*Poskladal som film, v ktorom dobro so zlom nebojuje a neporáža ho. Zlo je iba skazené dobro, a preto je následne napravené, nie zdecimované. Nech sa však diváci nezľaknú, v našom filme nie je žiadne moralizovanie, je to naozaj rozprávka na pobavenie malých aj veľkých.*“ ▲

Východoeurópske a naše filmy na GoEast

Vo Wiesbadene v Nemecku sa po trinásty raz uskutocnil festival GoEast (10. – 16. apríl), zameraný na filmy strednej a východnej Európy. Popri festivale v Cottbuse pozorne vníma aktuálny vývoj kinematografie v našom teritóriu, reflektuje ho, snaží sa uvádzať najlepšie diela a presadzuje ich uvedenie aj v nemeckých kinách a televíziách. Zároveň aktívne podporuje vznik produkčných projektov najtalentovanejších mladých filmárov.

Hoci sa naše filmy do súťaže nedostali, reprezentatívne zastúpenie mali v ďalších sekciách. Zdatne tu diskutoval talentovaný režisér Juraj Krasnohorský o svojom debute *Tigre v meste*. Horor režiséra Petra Bebjaka *Zlo* sa dostal do sekcie Highlights, teda Vrcholy festivalu, spolu s poľsko-slovenskými *Dozvukmi* Władysława Pasikowského, čo je triler o brutálnych vojnových vraždách poľských židov v mestečku Jedwabne. V sekcii filmov pre školy bol koprodukčný titul režiséra Petra Oukropca *Modrý tiger*.

Hlavnej súťaži dominovali dva filmy a oba získali najvyššie ocenenia: gruzínsky *Grzeli nateli dgeebi* (V rozkvetu) a ruský poetický film *Nebesnye ženy lugovych Mari* (Anjelské ženy Lúčných Mari) s mytologickými a magickými prvkami neznámeho etnika. Druhý z nich nakrútil Aleksej Fedorčenko a získal aj cenu FIPRESCI – autor článku bol členom tejto poroty. Zbližovanie troch generácií jednej rodiny bolo témou nielen filmu *Mój rower* (Môj bicykel) Piotra Trzaskalského, ale aj titulu *Krugovi* (Kruh) v réžii Srdana Goluboviča, ktorý tému riešil na oveľa širšej spoločenskej platforme, cez kruté dôsledky nedávnej občianskej vojny v Juhoslávii. Vysoké štylistické a režijné majstrovstvo, ibaže na horor príveľmi komplikované rozuzľovanie, to platí pre ruský film *Izmena* (Zrada) režiséra Kirila Serebrenikova. Na festivale sa konalo aj sympóziu venované „čiernej vlne“ juhoslovanskej kinematografie a program obsahoval i retrospektívu filmov maďarského režiséra Miklósa Jancsóa.

► Viliam Jablonický (publicista, kritik)

Prehľad slovenského filmu, už aj po anglicky

Pulty kníhkupectiev obohatia tri nové filmologické publikácie venované slovenskému filmu. Už v apríli sa v Kine Lumière uskutočnila prezentácia publikácie *Diptych Štefana Uhra – Organ a Tri dcéry* z pera filmovej teoretičky a publicistky Evy Vžentekovej, ktorá prináša nový uhol pohľadu na Uhrovu tvorbu, ako aj na jeho miesto v slovenskej kinematografii. Autorka v nej okrem iného podrobne analyzuje a dešifruje bohatú metaforickú reč Uhrových filmov a ponúka jej obsiahly výklad. Ako v predслоve uvádza filmový historik Václav Macek, „*Eva Vženteková objavuje významy, ktoré ostali nepovšimnuté či nepochopené, rozpráva o poetike, ktorá zásadne zmenila našu hranú kinematografiu.*“ Monografiu vydalo vydavateľstvo FOTOFOTO v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom a VŠMU, s finančnou podporou Audiovizuálneho fondu.

Český filmový kritik Jan Lukeš sa v knihe *Diagnózy času: Česká a slovenský poválečný film* venuje dejinám českého a slovenského filmu v rokoch 1945 až 2011. Cesta českej a slovenskej kinematografie je zasadená do kontextu historických peripetií (najmä politických tlakov), s ktorými sa film (i ostatné umenia) musel a musí vyrovnávať. Krst knihy bude 19. mája v Prahe a 23. mája v bratislavskom Kine Lumière. Publikácia bude prezentovaná na festivale v Karlových Varoch aj na Art Film Feste Trenčianske Teplice/Trenčín.

Katalóg *Best Of Slovak Film 1921 – 1991* anglického autora Petra Hamesa je zostavený v spolupráci so slovenskými filmovými teoretikmi a historikmi a obsahuje reprezentatívny prehľad najvýznamnejších slovenských filmových diel. Okrem stručného obsahu a fotografií ponúka k filmom aj reakcie z tlače a profily tvorcov. Publikáciu vydáva Slovenský filmový ústav s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a zástupcovia SFÚ ju predstavia na májovom festivale v Cannes.

► jar

Kovář z Podlesí (*Kovář z Podlesí*, r. Pavel Göbl, Česko/Slovensko, 2013)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1,44 milióna eur (podpora Slovenskej televízie v rámci zmluvy so štátom: 300 000 eur)

• POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH: 12x DCP nosiče

FOTO: Miro Nöta

Hovoriť pravdu sa tu nesmie

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Očakávaný dokumentárny film režiséra a producenta Roberta Kirchhoffa *Kauza Cervanová* po rokoch náročného nakrúcania vstupuje tento mesiac do slovenských kín. Kirchhoff pritom intenzívne pracuje na dvoch ďalších dlhometrážnych dokumentoch (*Jazzové vojny*, *Cesta lesom*) a venuje sa i televíznej tvorbe (cykly *Film a spoločnosť*, *Colnica/Celnice*, *Slovenské kino*). Ako producent pomáha aj iným tvorcom s ich projektmi (naposledy napríklad Ivete Grófovej s jej výrazným debutom *Až do mesta Aš*). Kirchhoff sa opäť venuje sociálnym témam a robí to (ako vždy) bez kompromisov.

Pomerne dlho o tebe nebolo ako o režisérovi počuť, čo však neznamená, že nenakrúcaš. Sú tvoje projekty také časovo náročné?

– Asi je to môj štýl práce. Súvisí to aj s výberom témy. Jedno sa prekrýva s druhým. Nad *Kauzou Cervanová* som uvažoval už dlhšie. Ale keď som sa v roku 2004 ocitol na súdnom pojednávaní, moje rozhodnutie sa spečatilo. Okamžite ma to zaujalo ako téma, ako príbeh. V tom čase som mal rozrobené dva filmy – *Cestu lesom a Jazzové vojny*. *Cestu lesom* som robil s producentom Borisom Hocheľom, ktorého zaujala téma rómskeho holokaustu. Sústredili sme sa najskôr na Slovensko a v roku 2004 bol už celý materiál viac-menej nakrútený. Zostrihal som prvú verziu, ale prišli nepredvídané problémy a prácu na filme sme museli prerušiť. Vtedy ma vlastne *Kauza Cervanová* úplne pohltila. Spočiatku som si myslel, že to budem mať za rok-dva hotové. No zrazu som mal pocit, akoby som vstúpil do veľkej jaskyne, kde som tápal. Intuitívne som cítil, že z tej tmy sa niečo vynára. Trvalo dosť dlho, kým som si na to zvykol a začal sa orientovať. Bol som v pozícii režiséra a producenta zároveň. Divný pocit. Hlavne ide o ten typ filmu, ktorý si vyžaduje širšie zázemie. Prišla pauza, počas ktorej som robil zopár vecí pre Českú televíziu (najmä cyklus *Burianův den žen*), zároveň som produkoval iné filmy. To je jeden z dôvodov toho odkladu. Ale ako to už býva, tie protivenstvá, ktoré sa javili ako osudové, napokon smerovali k novým riešeniam. Pokúsil som sa ich využiť v prospech filmu *Kauza Cervanová*. A tak má premiéru až teraz.

Veľa času určite zabralo aj presvedčiť ľudí, že ti nejde len o lacnú senzáciu...

– Presvedčiť ľudí, ktorí majú vnútornú motiváciu vo filme vystúpiť, nebolo také úmorné ako hľadanie a nachádzanie objektivity. Hovorím o osobnej rovine celého príbehu. Keď som pripravoval tento film, paralelne vznikala snímka *Bolero*. Stretol som sa s Markétou Zinnerovou a pýtal som sa jej, čo ju viedlo k napísaniu scenára. Povedala mi, že ňou prípad otriasol. Stretla sa s vyšetrovateľmi, ktorí jej vraveli, ako sa veci odohrali. Ale keď som sa jej opýtal, či sa stretla aj s druhou stranou, odpovedala mi: Nie, s vrahmi sa stretávať nebudem. Zavolať som aj režisérovi F. A. Brabcovi, ktorý sa mi priznal, že film nakrútil len preto, že potreboval opraviť strechu na mlyne.

Mám pocit, že ho zaujímala skôr forma ako tá rozporná téma. A to sa mi začalo stávať pravidelne. Keď som sa počas nakrúcania stretával s ľuďmi, ktorí sa prípadu nejako dotkli, vždy radšej podľahli oficiálnej verzii. Videl som strach, počúval klamstvá, vyhrážky, menili sa rozhodnutia. Dostať postavu do filmu mi niekedy trvalo roky. Osoby som hľadal priam detektívne cez vlastné zdroje na Ukrajine, v Česku, v arabskom svete, v USA, vo Francúzsku. Začal som si uvedomovať, koľkým ľuďom ten prípad zmenil život. Vráťane mňa. Aby som sa dozvedel, čo sa vlastne stalo, musel som do toho investovať niekoľko rokov svojho života.

Čakal si, že to bude až také zamotané?

– Vedel som, že ma čaká veľa prekvapení a že to bude boj. Vždy sa pokúšam film čo najlepšie pripraviť a potom napísať čo najpodrobnejší scenár. Neskôr konfrontujem svoje predstavy s realitou a vypúšťam veci, ktoré sa natočiť nedajú. Spočiatku som sa snažil nakrútiť dokumentárnu detektívku. Dlho som hľadal správny žánr. Začali sme to robiť ako štylizovaný film s inscenovanými scénami. Dokonca som si našiel súkromného detektíva, ktorý mal na spôsob film noir pátrať po pravde. Alebo som zvažoval nakrútiť časť ako *Dvanásť rozhnevaných mužov*. Napokon som zistil, že keď chcem do filmu vložiť cudzí prvok, ľudia v ňom odmietajú vystupovať. Boli ochotní so mnou hovoriť, ale iba so mnou. Kameru vnímali takmer ako „božie oko“ v zmysle: Prišli ste za mnou a ja som sa rozhodol, že vám to musím povedať, pretože sa s tým nedá žiť. Zaujímalo ich, čo si myslím. Prichádzali fakty. Jeden za druhým. Odrazu som bol šokovaný. Dostal sa mi do rúk spis, utajené svedectvá z policajného archívu, veci, ku ktorým sa nikto nedostal, objavili sa ľudia, s ktorými nikto nehovoril, o ktorých súdy tvrdili, že neexistujú. Zistil som, že niektorých svedkov pred súd vôbec nepredvolali. Divil som sa prečo, lebo z našich stretnutí som vedel, že sú to dôveryhodní ľudia. Najviac ma zaujímala akási rivalita faktov alebo ich rozpopenosť. Ťažko pátrať v súkromnej pamäti, pretože každý z nás má svojho „vnútorného, osobného historika“. Sebaospravedlňovanie sa menilo na kamufláž. Bolo na mne tie veci prehliadnuť – ako hádanku. Uvedomil som si, koľko je medzi nami úctyhodných občanov so zlým svedomím. V istom zmysle sa mi uľavilo, že nemám zodpovednosť byť sudcom,

ale súčasne som mal vnútornú potrebu pomôcť ľuďom nahliadnuť do zákulisia prípadu, ktorý aj napriek medializácii nikto nepozná. Napokon je to film investigatívny alebo povedzme celovečerná reportáž.

Nezabúda sa v tom justičnom chaoze na samotnú obeť, ktorá prišla brutálnym spôsobom o život? Na Ľudmilu Cervanovú?

– Etické aspekty, to bolo ďalšie bremeno. Uvažoval som nad tým, ako sa tých ľudí nedotknúť, ale to sa nedá. Príbeh je plný hypotéz a záhadných udalostí, ktoré doposiaľ nikto nevyšvetlil. Francúzsky režisér Jean Phillipe Desbordes mi povedal, že by film rád distribuoval vo Francúzsku, ale mal by som vraj napísať knihu, pretože osem rokov pátrania ťažko vtesnám do jedného filmu. Nie všetko, čo som za tých osem rokov zažil, je prenosné a, samozrejme, nie všetko je vo filme. A to sa týka aj Ľudmily. Napokon som ten tragický príbeh Cervanovej a jej blízkych dal na druhé alebo až na tretie miesto. Viac ma zaujímal príbeh justičný. V politickom, ale aj osobnom význame. Zaujímal ma, či sú odsúdení naozaj vinní. Viac energie som investoval do hľadania justičných, zákulisných machinácií, konšpirácií, dôkazov a rozporov, pretože aj spoločnosť je v istom zmysle rozdelená, čo sa týka tohto prípadu. Ten príbeh má, žiaľ, viac obetí.

Spomínal si film *Cesta lesom*, ktorý sa venuje téme rómskeho holokaustu a nie je to tvoj prvý film o Rómoch.

– Čo sa týka rómskych tém, je známe, že je to neuralgický bod našej spoločnosti. Každý film o Rómoch mám rád. Je mi jedno, či je to film investigatívny, romantizujúci, alebo analytický. *Cesta lesom* mala byť rómska šoša. Chcel by som spojiť svedectvá ľudí z krajín súčasnej (a niekdajšej) Európy, ktorí prežili nielen perzekúcie počas vojny, ale i rôzne typy vytesňovania, nenávisť, segregácie v dnešnej dobe. Budú v ňom príbehy, ktoré sa križujú, striedajú, mlieňajú. Zdá sa mi, že to je skoro antihistorický film. Rómovia tie hrôzostrašné historiky rozprávajú takmer ako mýty. Časť sa naozaj stala a časť si dofabulovali. Ich deti tie príbehy rozprávajú svojim deťom. Stále tam pribúda niečo nové. Možno preto nechcem pracovať s archívnymi materiálmi. To prelínanie minulosti a súčasnosti je pre mňa podstatné. Po *Kauze Cervanová* už nemám veľkú chuť byť režisérom a producentom

takého ťažkého filmu, takže som sa na dokončení dohodol s Barbarou Féglovou a so spoločnosťou Hitchhiker Cinema a s koproducentom Hypermarket Film (Remunda/Klusák).

A čo projekt *Jazzové vojny*? Aj v ňom sa venuješ sociálnym témam?

– Bol to spontánny nápad Filipa Remundu a mňa. Nezávisle od seba sme čítali Šebánkovu knihu Decziho bláznivých historiek *Laco Deczí na plný plyn* a zvažovali sme urobiť dokumentárny film podľa literárnej predlohy. Vylúčili sme portrét aj formy klasického hudobného dokumentu. Napokon sme sa rozhodli pre nový žáner – „dokumentárnu jam session“ (trúbka, kontrabas a saxofón). Takže k Deczimu pribudli ďalšie postavy – podobné, a predsa iné. Je to zberný a pritom bezpríbehový, situačný film. V absurdných situáciách v ňom sledujeme troch muzikantov – Laca Decziho, Jana Jankeja a Ľubomíra Tamaškoviča, a to v období šiestich rokov. Videli sme ich tragikomický boj o život, vyrovnávanie sa s chudobou. Laco tvrdí, že muzikanti sú ako krysy alebo šváby – prežijú všetko. *Jazzové vojny* sú naozaj vojny existenčné, ale nie sú to vojny z nespokojnosti. Už máme hotovú druhú verziu a na ten film sa teším. Konečne robím s ľuďmi, ktorých som nemusel presvedčať a ktorých mám rád. Po *Kauze Cervanová* to bola úľava. Do tohto filmu som si vždy odskočil oddýchnuť. Koprodukuje ho Česká televízia a Hypermarket Film. Radi by sme ho na budúci rok konečne odpremiérovali.

Neuvažuješ o nakrútení pokračovania filmu *Hej, Slováci? Tá téma je stále aktuálna...*

– Ten film mám rád, aj jeho formu. Dlho som ho nevidel, a keď som si ho nedávno pozrel, ten video punk ma bavil. No už je to preč. *Hej, Slováci* vznikali v období, keď sa krajina usilovala o vstup do európskych štruktúr a preberala sa z rân mečiarizmu. Je pravda, že mnohé sa nezmenilo a zároveň sa objavilo veľa úplne nových fenoménov. Aj preto som rád, že sa nám vlani v spolupráci s Inštitútom pre verejné otázky podarilo presadiť cyklus *Film a spoločnosť*, ktorý má zatiaľ dve časti. Nedopadlo to najlepšie, pretože RTVS mala problém s oboma dielmi – údajne boli neobjektívne. Ja si myslím, že sa úradníci báli následkov. Navyše sú vydieraní obrovskými pokutami a žalobami. Tu sa musíme stále učiť prijímať kritiku a

• FOTO: Miro Nöta

kritizovať tých, ktorým sme zverili moc a oni ju zneužívajú. Aj keď majú právomoci premiéra, predsedu Najvyššieho súdu alebo prezidenta. Hovorí pravdu sa tu nesmie.

Spolupracuješ aj na televíznych cykloch, jedným z nich je *Colnica*.

– *Colnica* má pre mňa zmysel v tom, že slovenskí a českí dokumentaristi spracúvajú nezávisle od seba rovnakú tému. Ten nápad je jedinečný. A je tu zároveň priestor na autorský pohľad. Projektov ako tento by však mala vznikáť kopa. Vždy si v takýchto prípadoch vyberám témy, ktoré ma zaujmú, ale za iných okolností by som na nich nepracoval. V rámci cyklu *Slovenské kino* som tak napríklad robil diel o slovenských kameramanoch. Bola to šťastná náhoda a výzva pracovať na niečom inom, než mi káže vnútorná voľba. Teraz mi zavolať, či chcem robiť do *Colnice* hokej. Kto si myslí, že je možné oddeliť úspechy v športe od zodpovednosti za túto spoločnosť, je na omyle. Opäť som si uvedomil, ako sú veci prepojené. Ako je hokej spojený s politikou – dokonca je na ňu odkázaný. Aj keď padajú góly. Je to dokumentárna ľadová šou v troch tretinách o vzťahu hokeja a politiky. Kedy si som chcel nakrútiť film *Nepokoj* o horolezcoch, ktorí vyšli na Everest iba kvôli tomu, aby tam vztýčili vlajku HZDS a dostali za to zaplatené. Neuspel som. Už na začiatku som v tom ostal sám...

Aký je tvoj názor na šírenie filmov cez Piano? Hovorí sa o novej forme distribúcie...

– Je to diskutabilné. Vždy si vyberiem radšej kino. Ako cez internet odprezentovať kvalitu DCP a zvuk 5.1? A to už nehovorím o samotnom filme. Kino je stále kino. Keď niekto nakrúca ľahkými kamerami, televíznou formou, bez veľkých nákladov a nemá kinematografické ambície, tak asi patrí do televízie a na Piano. Samozrejme, film sa musí dostať k ľuďom, ale po jednom dni na internete si ho už sťahujú a distribuujú piráti. Dá sa tomu zabrániť, keď zamestnáš troch ľudí, z toho jedného právnik, a pokúšaš sa ustrážiť, kde všade ho ukradli. Film je estetická kategória a má svoje formy prezentácie. Piano vnímam ako skvelý príklad občianskej angažovanosti: ukázať ľuďom filmy, ktoré nechcú kiná a televízie, pretože sú komerčne nerentabilné alebo názorovo nepohodlné. Myslím si, že je to dobrá alternatíva. O chvíľu to aj tak prevalcujú braky. ▲

□ Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na www.film.sk

Filmy na internete. Kto im strhne pirátsku pásku?

► Milan Čupka (redaktor denníka Pravda)

Keď dnes niekomu povie, že ste pozerali film na internete alebo že ste si nejakú snímku stiahli, akoby automaticky sa predpokladá, že ste sledovali či sťahovali nelegálnu kópiu. Na vlnách internetu je síce v súčasnosti viac pirátov ako kedysi v Karibiku, no v posledných rokoch zaznamenáva rozmach aj legálne šírenie kinematografie na webe. Progres v tomto smere badať aj na Slovensku.

Minulý rok, keď sa po celom svete vášnivo diskutovalo o novej globálnej protipirátskej legislatíve (SOPA a ACTA), prišli britskí novinári so zaujímavým porovnaním. Zatiaľ čo v Európe tvorili najväčšiu časť prenášaných dát na webe (28 percent) súbory bittorrentov (z ktorých je väčšina nelegálna), v Spojených štátoch dominovala tejto štatistike legálna a platená služba Netflix (29 percent). Odráža sa to aj na tržbách filmového priemyslu. Podiel tržieb z online sektora sa v USA za posledné tri roky medziročne zakaždým takmer zdvojnásobil.

Slovensko a veľká časť Európy je však v online sfére stále ďaleko za Spojenými štátmi. A to aj napriek tomu, že Netflix preniká už aj na niektoré európske trhy a že sa objavujú aj iné globálni a lokálni hráči. Aké sú napríklad v súčasnosti možnosti na Slovensku? Podobným štýlom ako Netflix, teda cez paušál, ktorý umožňuje prístup k filmovému archívu, funguje hneď niekoľko služieb. Službu Voyo si ľudia síce spájajú viac s televíznym vysielaním, ale dajú sa cez ňu sledovať napríklad aj niektoré filmy z archívu Slovenského filmového ústavu (SFÚ).

O sprístupnenie obsahu viacerých médií prostredníctvom jedného spoločného paušálu sa už dva roky snaží aj spoločnosť Piano. Niektoré médiá začali v poslednom čase medzi platený obsah zaraďovať aj filmy. „Na začiatku sme spolu s týždňom hľadali spôsob, ako zaradiť do ponuky v rámci Piana film *Zuzany Piussi* Od Fica do Fica.

Napokon sa z toho vyvinul úspešný projekt dokumentárnych filmov, ktorý magazín ponúka na svojej stránke. O filmy prejavilo následne záujem aj SME,“ opísal situáciu country manager Piana pre Slovensko Rado Baťa.

Služieb je, samozrejme, viac. Paušály i poplatky za 24-hodinové online „vypožičanie“ jedného filmu si pýta internetová videopožičovňa Topfun. Od roku 2011 pôsobí na Slovensku aj spoločnosť Apple s online obchodom iTunes, cez ktorý sa dajú kupovať i požičiavať filmy. Jestvujú však aj ďalšie služby, streamovanie či download niekedy poskytujú aj samotní tvorcovia. Žiadna zo služieb však zatiaľ nezískala popularitu, akú má v USA Netflix. Aj preto u nás užívatelia na webe stále najčastejšie siahajú po nelegálne umiestnených filmoch.

YouTube, úložisko, torrent

Svet nelegálneho sťahovania je minimálne taký rozmanitý ako roztrieštená scéna legálnej ponuky. Najčastejšie spôsoby sťahovania sú dva. Ľudia získavajú filmy cez online úložiská, kde ktosi nahrá film a na zakódované fórum naň uvedie link. Populárne sú aj torrenty, kde človek po získaní linku (nájde ho cez portály ako Pirate Bay) film cez svojho bittorrent klienta zároveň sťahuje, no i sám ďalej šíri. V poslednom čase sa čoraz častejšie objavujú nelegálne uploadnuté filmy aj na video-serveroch, z ktorých najznámejší je YouTube.

Kedy sa človek, ktorý film sťahuje či sleduje,

dostáva do rozporu so zákonom? „Na právne posúdenie legálnosti sťahovania filmov z internetových úložísk sú v súčasnosti dva názory. Jeden hovorí, že takéto stiahnutie patrí pod výnimku takzvaného súkromného použitia. V zmysle tohto výkladu je stiahnutie filmu zo služieb ako Ulozto.sk legálne. Druhý však tvrdí, že aj takéto stiahnutie filmu je nelegálne, keďže stiahnutím dochádza k neodôvodnenému zásahu do právom chránených záujmov autora,“ vyjadril sa Radovan Pala, partner advokátskej kancelárie TaylorWessing e/n/w/c.

Podľa Palu na Slovensku autorský zákon nedáva jednoznačnú odpoveď, avšak prax je zatiaľ taká, že sťahovanie filmov z úložísk nie je sankcionované. „Práve v tomto čase je to veľmi aktuálne priamo na európskej úrovni, keďže holandský najvyšší súd položil Súdnemu dvoru Európskej únie takzvanú prejudiciálnu otázku týkajúcu sa toho, či je holandská právna úprava, ktorá sťahovanie filmov z akéhokoľvek zdroja na osobné účely považuje za legálne, v súlade s európskym právom. Rozhodnutie bude mať priamy dosah aj na Slovensko, keďže sa s konečnou platnosťou rozhodne o tom, či stiahnutie filmu zo služieb ako Ulozto.sk je, alebo nie je legálne aj u nás,“ dodal Pala.

Pri sledovaní filmov cez YouTube a iné služby podľa neho zo strany diváka nedochádza k porušovaniu práv, a to bez ohľadu na to, či bol film na YouTube „zavesený“ so súhlasom, alebo bez súhlasu nositeľov autorských práv. Nelegálne je však podľa neho sťahovanie cez torrent. „V tomto prípade ten, kto film sťahuje, súčasne aj zdieľa nelegálnu kópiu, čo už nemožno zahrnúť pod výnimku súkromného použitia,“ vysvetlil Pala.

Straty v miliardách dolárov

Predchádzajúce riadky sa týkajú, samozrejme, len tých divákov, ktorí si film stiahnu sami pre seba a nesnažia sa na ňom zarobiť. Čo sa týka nahrávania snímok na internet, na ktoré človek nemá autorské práva, ide vždy o porušenie zákona! Keďže sa to deje vo veľkom meradle, predovšetkým v Spojených štátoch sa vedú diskusie o tom, akú škodu takýmto porušovaním autorských práv piráti spôsobujú filmovému priemyslu.

Téma sa v apríli tohto roku venoval americký denník Wall Street Journal. V posledných rokoch sa totiž v USA operovalo číslami medzi 6- a 10-miliardovou stratou ročne. Ako však uvádza autor článku Carl Bialik, čísla berú s rezervou aj experti,

keďže mapovať nelegálnu činnosť je mimoriadne náročné. Aj preto bol zaujímavý projekt Carnegie Mellon University, kde sa zamerali na to, o koľko sa zvýšil zisk filmového priemyslu krátko po tom, čo zavreli jedno z najväčších úložísk nelegálnych súborov na svete – Megaupload. Koniec webu znamenal nárast o 6 až 10 percent, čo by v konečnom dôsledku „vyrobilo“ pre filmový priemysel stratu 2 až 3 miliardy dolárov.

Stratu pre majiteľov práv však vedia exaktne vyčíslieť právnici pri nie ojedinelých žalobách na jednotlivcov, ktorí na internete nelegálne šíria filmy. V minulosti mala ochranu práv audiovizuálnych diel na Slovensku v kompetencii Slovenská audiovizuálna protipirátska únia, dnes sa o to stará Česká protipirátska únia, ktorá rieši aj slovenské prípady.

„Od roku 2011 sme podali už desiatky trestných oznámení na páchatelov zo Slovenskej republiky, ktorí vo veľkom uploadovali pirátske kópie,“ potvrdila riaditeľka únie Markéta Prchalová. „Nielenže to neboli ojedinelé prípady, ale dá sa povedať, že v súčasnosti je páchatelov zo Slovenska viac ako z Českej republiky. Zároveň však treba povedať, že podané trestné oznámenia tvoria len špičku ľadovca. Väčšinu prípadov riešime mimotrestnými prostriedkami – odstraňovaním nelegálnych kópií, osvetou a podobne.“

Pomôže viac legálnych možností

S nelegálnym šírením snímok zo svojho archívu sa stretáva aj SFÚ. „Riešime to priebežne počas celého roku. Proti porušovateľom najčastejšie podávame trestné oznámenie na políciu,“ vyjadrila sa právna zástupkyňa SFÚ Adriana Tománová. „Často sa však v rámci vyšetrovania zistí, že servery s nelegálnym obsahom sa fyzicky nachádzajú mimo jurisdikcie práva EÚ, a tam sa často všetko úsilie polície končí,“ dodala.

Pomerne promptná je však spolupráca s YouTube, kde sa v poslednom čase objavilo aj viacero celých filmov, ktoré podliehajú autorským právam SFÚ. Po registrácii do siete YouTube SFÚ už len označí snímku, ktorá bola protiprávne zverejnená, a YouTube následne zablokuje prístup k videu.

Čo by teda kinematografiu na internete na Slovensku pomohlo? V legálnej sfére by to určite bolo viacero silných komerčných hráčov, ktorí by za adekvátne paušály sprístupňovali atraktívny obsah. ▲

KINO
LUMIERE

FOTO: Miro Nôta

Kino v centre, kino s cenou

► Mariana Jaremková, Simona Nôtová

Na 24. udeľovaní najstaršej filmovej ceny na Slovensku Igric a súčasne 21. udeľovaní Cien filmovej kritiky za audiovizuálnu tvorbu roku 2012, ktoré prebehlo 10. apríla 2013, získalo jednu z cien aj Kino Lumière. Slovenskí filmoví novinári ocenili premyslenú a inšpiratívnu dramaturgiu kina, ktoré začalo fungovať na jeseň roku 2011. Za svoju krátku existenciu si už stihlo nájsť svoje pevné miesto v kultúrnom prostredí Bratislavy, čoho dôkazom je aj stále sa zvyšujúca návštevnosť. Udomácnili sa v ňom i viaceré filmové festivaly.

Dramaturgiu kina vytvára programová rada, ktorá v súčasnosti pôsobí v zložení scenárista Marek Leščák (Slovenská filmová a televízna akadémia), Silvia Dubecká (Asociácia slovenských filmových klubov), Richard Šteinhübel (Národný filmový archív SFÚ), Miro Ulman (Národné kinematografické centrum SFÚ), Simona Nôtová (tlačová tajomníčka SFÚ) a Zita Hosszúová (manažérka Kina Lumière). Na dramaturgii sa ako hosťujúci členovia rady podieľajú aj Ivana Petříková (MFF Art Film Fest) a Martin Kaňuch (šéfredaktor filmologického časopisu Kino-Ikon). „Pri programovaní kladieme dôraz na FILM a nie na FILM-ZÁBAVU,“ zdôrazňuje manažérka Kina Lumière Zita Hosszúová. „Snažíme sa ponúkať programovú alternatívu k ponuke multiplexov. Pravidelne uvádzame súčasné slovenské filmy, významné zahraničné diela súčasnosti s dôrazom na európsku produkciu i filmy, ktoré patria k najvýraznejším titulom dejín svetovej či slovenskej kinematografie. Od januára prebieha v kine edukatívny program Filmový kabinet, ktorý približuje dejiny svetovej

a slovenskej kinematografie, ozrejmuje špecifickú filmového umenia. K pestrosti programu Kina Lumière, samozrejme, prispievajú aj rozmanité prehliadky a festivaly, ktoré sa u nás konajú.“

Dramaturgia kina má teda ambíciu kultivovať a filmovo vzdelávať širokú verejnosť, čo určite zvažilo pri rozhodovaní filmových novinárov. „Tieto ceny sa štandardne za dramaturgiu kín neudelujú, je pre nás veľkou poctou, že si slovenskí filmoví novinári všimli našu prácu a rozhodli sa ju oceniť. Zároveň je to signál, že sme sa asi vydali správnu cestou, ktorá by mohla byť prínosná pre slovenskú audiovizu. Ocenenie zo strany novinárov a jednoznačne sa zvyšujúca návštevnosť kina sú najlepšou možnou motiváciou do ďalšej práce pre celú programovú radu, ako aj pre ostatných kolegov z Lumièra,“ hovorí Zita Hosszúová.

Kino Lumière je členom medzinárodnej siete kín Europa Cinemas, ktorá sa zameriava na uvádzanie titulov európskych produkcií. Od polovice mája by malo kino premieťať v digitalizovanej sále K1. ▲

Film. Vec verejná

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Crowd funding nie je medzi spôsobmi financovania (nielen) filmových projektov novinkou. Je jednou z mnohých alternatív a pomaly ho začínajú objavovať aj slovenskí tvorcovia. Platí to aj pre režisérku Dianu Fabiánovú, ktorej sa podarilo získať finančnú podporu na dokument **Mesiáčiky**.

Diana Fabiánová zaujala pred niekoľkými rokmi dokumentom *Mesiac v nás* a jej ďalší film *Mesiáčiky* naň tematicky nadväzuje. „Audiovizuálny fond projekt opakovane zamietol. Ja som cítila, že napriek tomu tento dokument má zmysel,“ spomína na počiatkové finančné peripetie Fabiánová. „Vedela som, že je po ňom dopyt, a hlavne to, že je potrebný, lebo je vzdelávací a môže pomôcť tínedžerom. Tak som hľadala cestu, ako finančnú prekážku preklenúť. Crowd funding bol riešením. Ide o financovanie ľubovoľného projektu pomocou verejnej zbierky. Darca zväčša dostáva za príspevok rekompenzáciu, či už DVD s filmom, na ktorý prispel, svoje meno v záverečných tituloch, ľubovoľný originálny darček, alebo, ak je príspevok vysoký, môže dokonca získať kredit koproducenta.“

Aby mal projekt dostatočný ohlas, musí byť celá kampaň dôkladne pripravená. Ide o časovo náročný proces, ktorý si – ak má byť úspešný – žiada vysokú úroveň profesionalitu. „Najvýraznejšou inšpiráciou mi bola americká dokumentaristka Jennifer Fox a jej kampaň na film *My Reincarnation*. Vďaka nej som sa dokázala zorientovať, ako celú kampaň zorganizovať, a psychicky sa pripraviť na to, koľko času a práce to bude vyžadovať. Predpríprava je absolútne kľúčová,“ zdôrazňuje Fabiánová. „Na kampani sme intenzívne pracovali vyše mesiaca. V tíme sme boli štyria, čo sa ukázalo ako ideálny počet. Pripravili sme si stratégiu, vytvorili trailer filmu s introm, kde som vysvetlila, čo chceme filmom povedať, v akom štádiu produkcie sa nachádzame a prečo potrebujeme podporu budúcich divákov. Ďalej sme spravili štyri teasery, ktoré sme postupne uverejňovali. Vytvorili sme databázu fanúšikov predchádzajúceho filmu, oslovili sme

inštitúcie aj jednotlivcov, ktorí sa témou zaoberajú, a poprosili sme ich o preposielanie informácií ich databázam. Kampaň trvala 40 dní, počas ktorých sme zhruba každý týždeň rozposlali jeden newsletter a pridali nové video. Pravidelne sme písali nové informácie na stránku kampane aj na profil na Facebooku a na Twitteri,“ vysvetľuje autorka. „Práca na tejto kampani bola o to zložitejšia, že okrem slovenčiny a angličtiny sme texty, videá i celú marketingovú komunikáciu riešili aj v španielčine. Veľmi rýchlo sa dostavili pozitívne ohlasy, kampaň sa rozbehla správnym smerom. Vtedy vzniká úskalie zaspania na vavrínoch. Len čo sme poľavili v komunikácii, bolo cítiť poľavenie i zo strany prispievateľov. „Hluché obdobia, keď príspevky akoby zamrzli, boli psychicky najnáročnejšie.“

Intenzívna štyridsaťdňová kampaň priniesla napokon zisk vo výške 33 000 dolárov. „Náš cieľ bol nižší, takže to vysoko prekonallo moje očakávania. Z tejto sumy si 5 percent odobrala crowdfundingová platforma a po prerátaní na eurá nám zostalo okolo 22 000. Vďaka tomu môžeme zrealizovať celú produkciu filmu a výraznú časť postprodukcie. Čo sa štatistik týka, zatiaľ sme v Česku a na Slovensku najúspešnejším projektom v histórii tejto platformy. Ale rekordy sú na to, aby sa prekonávali! Myslím, že tajomstvo úspechu tkvie v prepracovanej príprave a stopercentnom pracovnom nasadení počas celého obdobia. Mnohí to podceňujú a rátajú s tým, že kampaň sa k cieľovej skupine dostane sama. Nedostane, a nikto okrem vás to nepraví. Treba sa pripraviť na niekoľkomesačnú tvrdú drinu s neistým koncom, na prebdené noci a stiahnutý žalúdok. Ale ak človek nepoľaví, stojí to za to,“ potvrdzuje režisérka. ▲

► Rozšírenú verziu článku nájdete na www.filmsk.sk

Dialóg Colnica/Celnice

► Daniel Bernát

Dvojka RTVS začala v apríli vysielat nový česko-slovenský projekt Colnica/Celnice. Tvorí ho 26 dokumentárnych filmov a 13 diskusií. Počas komponovaného večera sa vždy odvysielajú dva filmy, ktoré sú doplnené debatou v štúdiu. Trinásť snímok nakrútili slovenskí a trinásť českí režiséri. No a vzhľadom na to, že je to spoločný projekt, nevysielala ho iba RTVS, ale aj Česká televízia.

Autorkou námetu je Tina Diosi, ktorá chcela reflektovať vzťahy Čechov a Slovákov dvadsať rokov od rozpadu spoločného štátu a vytvorí priestor pre autorské osobnosti dokumentárneho filmu. Diosi je zároveň výkonnou producentkou projektu a má na starosti výrobu českých aj slovenských filmov. „To znamená, že v tomto roku produkuje 26 pôvodných dokumentov, 13 na slovenskej a 13 na českej strane. Nie sú to pritom žiadne rýchlokvasné snímky, ale diela s filmárskou hodnotou, ktoré odrážajú, kde sa v súčasnosti pohybuje česká a slovenská dokumentaristika,“ tvrdí Tina Diosi. Na projekte spolupracovala s dramaturgmi Markom Leščákom a Janom Gogolom ml. V tejto zostave vznikali aj súbory tém, ktorých sa potom zhostili jednotliví filmári. „Boli to rámcové témy, dostatočne široké na to, aby si v nich autori vyhládali vlastné jadro. Tvorcov sme oslovovali podľa toho, v akej oblasti sú doma, na aké témy sa orientujú, čo ich charakterizuje, akým vývojom si prešli, čím sa vyznačuje ich rukopis... Vychádzali sme z našich skúseností s autormi,“ vysvetľuje Diosi.

Každá téma je interpretovaná dvomi filmami – jeden pohľad ponúka slovenský, druhý český tvorca. Za slovenskú stranu do projektu prispeli režiséri Zuzana Piussi, Martina Saková, Tereza Nvotová, Jaro Vojtek, Diana Fabiánová, Juraj

Lehotský, Marek Šulík, Robert Kirchhoff, Peter Krištúfek, Viera Čákanyová, Vladislava Plančíková, Tina Diosi a Peter Kerekes. Za českú to boli napríklad Filip Remunda a Vít Klusák, Jan Gogola ml., Vít Janeček, Robert Sedláček, Petr Marek či Jan Němec. Dokumenty sa okrem iného zaoberajú tým, nakoľko je slovenská a česká spoločnosť otvorená spolupráci s menšinami, akú pozíciu má v oboch krajinách rodina, ako sa do životov ľudí premietajú zmeny v pracovnej sfére, v čom sú Česi a Slováci svetoví, ako sa stavajú k náboženskej tradícii a v čo veria... Filmovým témam sa venujú aj diskusie v štúdiu, ktoré vedú Adela Banášová a Michal Prokop.

Tina Diosi pripomína, že projekt Colnica/Celnice nestojí na princípe súboja slovenskej a českej strany, ale na dialógu. „Hoci sa aj vo vzťahu týchto dvoch krajín prejavujú temnejšie stránky, máme spoločnú minulosť, spoločné problémy i perspektívy. Navzájom si môžeme byť zrkadlom aj inšpiráciou do budúcnosti. Preto sme o tomto vzťahu s nadhľadom hovorili ako o manželstve po rozvoze,“ hovorí Diosi. „V oboch národoch fungujú isté stereotypy vo vnímaní tej druhej strany a ja verím, že divák, ktorý si projekt odpozerá, v sebe tieto stereotypy prehodnotí,“ uzatvára Tina Diosi. ▲

Politika, ženy, strach aj slzy cez smiech

Cyklus autorských dokumentov *Slovenské kino* pokračoval v apríli a začiatkom mája na Dvojke RTVS sériou ďalších štyroch častí: *Film a politika – perfídne obdobie* (r. L. Moravčíková-Chovanec), *Slzy a smiech – slzy cez smiech* (r. S. Jaško), *Ženy – od lásky k hnevu* (r. Z. Liová) a *Strach a napätie – o slovenský film* (r. M. Remo). Tvorcovia opäť cez vybrané témy a prostredníctvom výpovedí filmových teoretikov, historikov a tvorcov mapujú vývoj slovenského filmu od jeho počiatkov po súčasnosť. A nie vždy ide o kontinuálny vývoj. Hneď prvý diel *Film a politika – perfídne obdobie* v úvode spôsobí pocit dejà vu. V období jeho nakrúcania sa začalo trestné stíhanie režisérky Zuzany Piussi v súvislosti s jej dokumentom *Nemoc tretej moci*. Situácia tak filmu ponúkla aktuálne dobové východisko a dala mu iný rozmer v porovnaní s ostatnými dielmi cyklu.

V časti venovanej slzám a smiechu sa autori

zamýšľajú aj nad stále rezonujúcou otázkou, prečo v slovenskej kinematografii vzniklo (a vzniká) tak málo kvalitných komédií.

Režisérka Zuzana Liová v časti o ženách v slovenskom filme zaujímavovo prepája zobrazovaný stereotyp ženy a dobové súvislosti – od trpiacich a obetujúcich sa žien cez sterilné postavy filmov 50. rokov, hravosť a nezávislosť 60. rokov až po spochybnenie figúry matky v 90. rokoch.

Diel *Strach a napätie – o slovenský film* režiséra Mira Rema sa v niektorých momentoch obľúkom spája s dielom venovaným filmu a politike, keď hovorí nielen o strachu pred kamerou, ale aj o strachu za ňou. Remo oproti iným filmárom uchopil tému hravým a uvoľneným spôsobom, čo ilustruje aj vtipná alúzia, keď Ladislav Chudík stvárňuje vypočúvajúceho, z ktorého má ísť strach. Vtipné a zaujímavé sú aj lokácie, v ktorých oslovení rozprávajú. V porovnaní s ostatnými, formálne veľmi podobnými dielmi sa Remov film tak trochu vymyká a patrí k najzaujímavejším z doteraz odvysielaných častí. Hodnotou obsahu sú však všetky vyrovnané. ▲

► Mariana Jaremková

FÓRUM 2013

22. – 25. 6. 2013, TRENČIANSKE TEPLICE

počas 21. MFF Art Film Fest 2013

zamerané na podporu propagácie, koprodukcii, festivalovej prezentácii, distribúcie a predaja slovenských filmov

prednášky renomovaných zahraničných odborníkov

odborné tréningy a individuálne pracovné stretnutia

PANEL pripravovaných slovenských hraných filmov

diskusia o budúcnosti kinodistribúcie pri okrúhlym stole iniciatívy STEP IN

Viac informácií: www.character-fda.eu, www.aic.sk, www.artfilmfest.sk

organizátori

CHARACTER
FILM DEVELOPMENT ASSOCIATION

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

artfilmfest
INTERNATIONAL FILM FESTIVAL
TRENČIANSKE TEPLICE
REGION

podujatie finančne podporil

af
SLOVAK
AUDIOVISUAL
FUND

„Rodinné“ šesťdesiate vo filmovom ústave

► Daniel Bernát

Slovenský filmový ústav si tento rok pripomína 50. výročie svojho vzniku a mesačník Film.sk pri tejto príležitosti informuje o jeho histórii. Séria článkov, ktorá bude vychádzať do konca roku 2013, mapuje dejiny SFÚ po jednotlivých dekádach očami jeho zamestnancov. Začínáme rokmi šesťdesiatymi.

Filmový ústav v Bratislave vznikol 1. apríla 1963, jeho prvým riaditeľom bol Ján Komiňár a do roku 1968 sídlil na Rybnom námestí. V začiatkoch mal iba deväť zamestnancov, preto je pochopiteľné, že jeden z nich pri spomínaní na toto obdobie hovorí o rodinnej atmosfére. Ľubomír Mešťánek nastúpil do ústavu rok po jeho vzniku a stal sa odborným pracovníkom pre sociologický výskum. Venoval sa najmä štúdiu slovenského diváka a jeho vzťahu k domácej kinematografii. No a vzhľadom na to, že český a slovenský film sa v polovici 60. rokov uberal zaujímavými cestami, mohla byť Mešťánkova práca, rovnako ako jej výsledky, vzrušujúca. Neplatí to však len pre jeho oblasť pôsobenia, ale aj pre ďalšie oddelenia SFÚ. Azda sa dá s miernym zjednodušením konštatovať, že filmový ústav vznikol v tom „najvhodnejšom“ období, teda v čase slubného vývoja kinematografie, umenia a kultúry. V čase, keď už bola takáto inštitúcia potrebná.

„Po napätých päťdesiatych rokoch to bolo obdobie uvoľnenia, ktoré prospievalo českému a slovenskému filmu, zaznamenávajúcejmu výrazné úspechy aj v zahraničí. Čo sa týka sociológie, tá sa zatiaľ len rozvíjala a začínala byť zaujímavá, dovtedy sa v komunistickom Československu veľmi nepresadzovala,“ spomína na polovicu šesťdesiatych rokov Ľubomír Mešťánek. „Vo filmovom ústave ma privítali veľmi dobre. Spočiatku sme pracovali v budove bývalého pivovaru na Rybnom námestí a bolo to také rodinné prostredie. Technické podmienky sme však nemali bohvieaké, budova bola stará, a keď sme sa tam večer vracali

li niečo dorobiť, nad'abili sme na šváby, ktoré sa prehánali po stoloch. Udomácnili sa tam preto, že išlo o pivovar.“ Mešťánek ďalej vysvetľuje, že filmový ústav získal väčšie a kultivovanejšie priestory v roku 1968, keď sa presťahoval na vtedajšiu Ulicu Červenej armády 32, neskôr sa premenovala na Grösslingovú, kde SFÚ sídli dodnes. Ako dodáva, týmto krokom ústav získal lepšie podmienky na svoj rozvoj. Mimochodom, na tejto adrese istý čas býval aj Juraj Jakubisko, ktorý sa často stretával so zamestnancami ústavu a dotváral, slovami Mešťánka, „výbornú partiu“.

Slovenský filmový ústav bol organizačne začlenený do riaditeľstva Filmovej tvorby a distribúcie v Bratislave. Ľubomír Mešťánek spomína tamojšieho riaditeľa Ctibora Štítnického, ktorý vraj „posvätil“ jeho výskumnú činnosť v ústave a podporoval jeho ambície. „Výskum diváka je do istej miery aj odhaľovaním príčin a súvislostí úspešnosti či skôr neúspešnosti slovenského filmu – moje zistenia sa teda argumentačne hodili riaditeľovi Štítnickému pri diskusiách či kritických hodnoteniach tvorcov. Aj preto ma niektorí kolibiški pracovníci zrejme nemohli mať vo veľkej láske,“ ozrejmjuje Mešťánek. Po nástupe do filmového ústavu si vytvoril sieť spolupracovníkov, oslovil približne 120 slovenských kín a požiadal ich vedúcich, aby mu pravidelne dodávali výsledky návštevnosti slovenských filmov spolu s vlastnými komentármi k štatistikám. Tieto údaje potom Mešťánek spracúval a posielal na Kolibu.

Najväčší výskum však robil spoločne s Oliverom Bakošom zo Sociologického ústavu SAV.

Bol venovaný filmu, rozhlasu a televízii a mal dve časti – prvá sa vzťahovala na mládež, druhá na dospelých. Mešťánek zároveň v spolupráci so psychológom Matejom Czakom realizoval experimentálne výskumy, keď určité vzorky divákov (zväčša vysokoškolským študentom) premietal vybrané filmy a analyzoval ich reakcie, čím dopĺňal podrobnejšie informácie do svojich celkových štúdií. V neposlednom rade sa Mešťánkovi ako absolventovi FAMU dарило udržiavať pracovné kontakty s už etablovaným pracoviskom pražského filmového ústavu. A čo výsledky? Vzhľadom na preferencie publika sa dá vraj skonštatovať, že v „náročnosti“ divákov boli rozdiely medzi Prahou a českými regiónmi menšie ako rozdiely medzi Bratislavou a ostatným Slovenskom. „V Bratislave sa počas šesťdesiatych rokov hýbalo vnímanie filmu, umenia a kultúry výrazne dopredu. Bola tu značná vrstva divákov, ktorá sa zaujímalá o kvalitný film a vo veľkom navštevovala klubové projekcie. Žiaľ, výsledky z regiónov neboli ani zďaleka také priaznivé,“ približuje svoje zistenia Ľubomír Mešťánek, ktorý vo filmovom ústave pôsobil do konca roku 1969 a okrem výskumnej činnosti sa venoval aj organizovaniu filmových projekcií pre pracovníkov Koliby, ktoré sa konali v projekčnej sále ústavu. Často išlo o vzácnu príležitosť vidieť snímky, ktoré vyberová komisia Slovenskej požičovne filmov neschválila na uvádzanie do našej kino-distribúcie.

Filmový ústav však vyrástol predovšetkým na základoch Filmového archívu. Už v roku 1958 ho v Slovenskej požičovni filmov založil filmový historik Ivan Rumanovský a po vzniku ústavu prešiel archív pod jeho správu. Spočiatku sa v ňom sústreďovali len slovenské snímky, no od roku 1968 sa pristúpilo aj k archivovaniu vybraných českých a zahraničných titulov. O najzaujímavejších filmových „úlovkoch“ hovorí Štefan Vraštiak, ktorý nastúpil do SFÚ začiatkom roku 1969, strávil v ňom niekoľko dekád a po revolúcii bol krátko aj jeho riaditeľom. „Nastúpil som po ukončení štúdií na FAMU a bolo to jediné pracovisko v mojom živote,“ otvára svoje rozprávanie Vraštiak. „Inšpirovaný už zosnulým Ivanom Rumanovským, ktorý dlhé roky pátral po filme Jánošík z roku 1921, a hoci objavil niekoľko útržkov, celý film nie, začal som po tomto filme pátrať aj ja. U režiséra Jaroslava Siakela som neuspel. Ten v liste napísal,

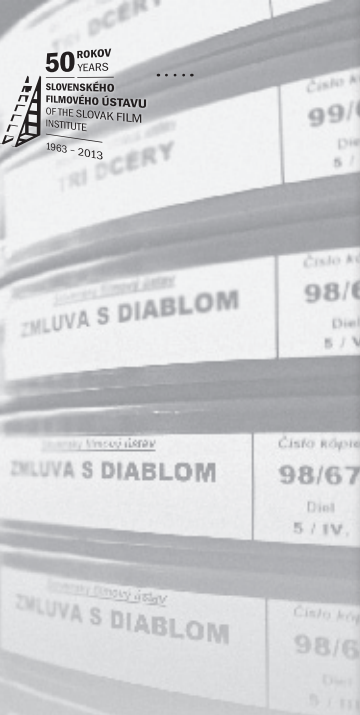
že film nemá, a odporučil nám, aby sme sa spojili s produkčným Jánom Závodným, ktorý žil v Chicagu. Podarilo sa nám získať jeho adresu a v liste z 20. 11. 1969 nám napísal: „Teraz čo vás najviac zaujíma, je film Jánošík... To mám ja... Ja to na vás vznešený účel darujem...“ približuje príbeh pátrania po prvom dlhometrážnom slovenskom filmovom diele Štefan Vraštiak. Závodný sa napokon rozhodol navštíviť Slovensko a priviezť cenný materiál do Európy osobne. „Z Chicaga cestoval loďou do Nemecka a odtiaľ vlakom do Prahy, kde 26. 6. 1970 odovzdal film vtedajšiemu riaditeľovi SFÚ Jánovi Komiňárovi. Dňa 30. 6. 1970 snímku oficiálne odovzdal na tlačovej konferencii SFÚ. Jánošík ležal zabudnutý vyše päťdesiat rokov v jeho chicagskej garáži. Akt darovania je zachytený v Týždni vo filme č. 36/70. Takto sa skončila prvá etapa – objavenie filmu – a začala sa jeho záchrana,“ uzatvára Vraštiak. A keďže nás jeho rozprávanie priviedlo až na koniec 60. rokov, spomeňme už len krátko ďalšie dôležité oddelenie SFÚ – knižnicu. V tej bolo v roku 1969 celkovo 3 700 knižničných jednotiek a obsahovala aj vzácne tituly, ako je publikácia Ľudovíta Körmendyho-Ékesa *A Mozi* (Kino, 1915). ▲

SFÚ a šesťdesiate roky v skratke

- 1. apríla 1963 vznikol Filmový ústav (FÚ) v Bratislave, organizačne bol začlenený pod riaditeľstvo Filmovej tvorby a distribúcie v Bratislave a metodicky bol riadený Československým filmovým ústavom (ČSFÚ) v Prahe.
- Prvým riaditeľom FÚ bol Ján Komiňár (1963 – 1970).
- Filmový ústav spočiatku sídlil na Rybnom námestí v Bratislave, v roku 1968 sa presťahoval na vtedajšiu Ulicu Červenej armády (dnes Grösslingová).
- 1. januára 1969 bol FÚ premenovaný na Slovenský filmový ústav.
- V máji 1969 bol počas kongresu Medzinárodnej federácie filmových archívov (FIAF) odsúhlasený členský štatút spoločného archívu ČSFÚ Praha a SFÚ Bratislava.
- V auguste 1969 vyšlo prvé číslo propagačného časopisu SFÚ *Kinoinformácia* (1969 – 1970).
- 1. septembra 1969 vzniklo študijné kino archívnych filmov *Filmotéka*. Autormi zvučky boli Viktor Kubal a hudobný skladateľ Ján Zsellepcsenyi.
- Proces pátrania po prvom dlhometrážnom slovenskom hranom filme *Jánošík* (1921) vyvrcholil v júni 1970 odovzdaním diela Slovenskému filmovému ústavu.

▪ FOTO: archív SFÚ

50 ROKOV
YEARS
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO ÚSTAVU
OF THE SLOVAK FILM
INSTITUTE
1963 - 2013

Archív, kde to žije

► Simona Nôtová

Navonok sa možno zdá, že Slovenský filmový ústav (SFÚ) je chladná kamenná budova, zvnútra je to však organizmus v neustálom pohybe. Skrýva sa pod názvami oddelenie filmových podujatí, Audiovizuálne informačné centrum, edičné oddelenie a Film.sk, oddelenie dokumentácie a knižničných služieb a informačný systém SK CINEMA, Digitálna audiovizia, Klapka.sk, oddelenie filmového archívu. Aby tieto názvy nezneli len úradne či fádne, otvárame sériu článkov s predstavením činností a výstupov ľudí, ktorí v ústave pôsobia. V máji začíname vo filmovom archíve.

Špecializovaný filmový archív – tak znie pomenovanie archívu filmov, ktorý je základnou súčasťou SFÚ a na jeho existencii stojí činnosť všetkých ostatných oddelení. Charakter výnimčnosti mu dávajú jedinečné filmové a s filmom súvisiace archívne fondy a zbierky, ktoré sú základom audiovizuálneho dedičstva SR. A je ich dosť. Ak by sme totiž spojili kompletne všetky filmové materiály, ktoré archív uchováva, vyšla by nám dĺžka približne 40 000 kilometrov a bolo by možné jedenkrát nimi ovinúť zemeguľu okolo rovníka. Samostatné slovenské filmové materiály by nám zasa dovolili 11,2-krát ovinúť Slovensko okolo jeho hraníc. Aká je však ich historická hodnota? Nenahraditeľná. Nachádzajú sa v ňom totiž

všetky slovenské filmy od počiatku kinematografie. Okrem nich filmový archív uchováva aj zahraničné diela, konkrétne tie, ktoré sa do ústavu dostali zo Slovenskej požičovne filmov, za socializmus jediného distribútora filmov na Slovensku.

„Máme rôzne vzácnosti,“ hovorí Hana Váľková, vedúca oddelenia filmového archívu, ktorá ho riadi od roku 2004. „Najväčšie sú dokumenty z obdobia starej Bratislavy a o tie je aj najväčší záujem. Máme napríklad Bratislavský kráľovský deň, kde vidíme kráľovský pár Karola I. a Zitu so synom Ottom na ich ceste po Bratislave. Ide o materiál z roku 1917, z obdobia Rakúsko-Uhorska, ktorý má len náš archív. Ale, samozrejme, patria sem aj autentické zábery z existencie slovenského

štátu s jeho vodcom Tisom pri stretnutiach s Hitlerom.“ Najstarším materiálom v archíve sú Po-hyblivé obrázky od bratov Lumièrovcov z roku 1896, zo slovenských zasa fragmenty z filmov Eduarda Schreibera z rokov 1908 až 1910. Filmový archív dbá nielen o tieto unikáty. Vďaka starostlivosti „máme všetky filmy v takom stave, že sa môžu kedykoľvek premietat“.

Filmy v archíve podliehajú kontrolám. „Základná odborná a technická kontrola materiálov sa robí pred každou výpožičkou a rovnako po vrátení filmu. Okrem tejto priebežnej kontroly sa robí aj systematická kontrola, tá vychádza z faktu, že každý film by sa mal po piatich rokoch previnúť. Vzhľadom na množstvo filmov, ktoré máme v archíve, je to nikdy sa nekončiaci kolobeh, lebo ani tých päť rokov nestačí na kontrolu všetkých materiálov. Previjame stále dokola, lebo len filmy po kontrole sa môžu uložiť do skladu,“ vysvetľuje Hana Váľková. Kontrola je však len jedna z činností vo filmovom archíve, údaje z nej sa ďalej spracúvajú, kompletizujú a tvoria základ pre rôzne výstupy. Samostatne spadá pod činnosť filmového archívu projekt Systematická obnova audiovizuálneho dedičstva. Jeho súčasťou je diagnostika originálov, pri ktorej sa môže ukázať, že film je rôzne poškodený, potom nasleduje ošetrovanie a oprava materiálov a napokon výroba nových kópií. Tie sú po obnove už na inej filmovej podložke – polyesterovej, ktorá je kvalitná, vydrží dlhodobo a predovšetkým je bezpečnejšia než pôvodná horľavá nitrátová podložka alebo triacetátová podložka, ktorá zasa časom stráca kvalitu, pretože sa na nej napríklad olupuje emulzia či „odchádzajú“ farby. Zmyslom projektu obnovy totiž je, aby sa filmy zachovali pre budúce generácie na kvalitných materiáloch.

V projekte obnovy sa s filmami pracuje postupne, a to od najstarších fondov. „Ako prvé sa obnovovali historické zbierky, momentálne sa robí spravodajský film. Pri dokumentárnych, animovaných a hraných filmoch sa postupuje aj podľa miery poškodenia i podľa potrieb SFÚ, keďže sú zaradené do edičného programu a vydávajú sa na DVD nosičoch. Je to dlhodobý proces, pretože obnova sa týka celého archívneho fondu a všetkých materiálov, ktoré patria k jednému titulu.“ Predstava, že jeden film je jeden kus materiálu, je totiž mylná. „Ak má napríklad celovečerný hraný film päť dielov, tak je k nemu desať dielov

negatívnu obrazu, desať dielov negatívnu zvuku, desať dielov duplikátneho negatívnu, desať dielov duplikátneho pozitívnu a k niektorým sa zachovali aj magnetické zvukové pásky, čiže samostatná hudba, ruchy a mix,“ hovorí Hana Váľková. Po obnove sa všetky materiály uložia do nových plastových obalov s povinným označením na štítku, obsahujúcim názov, metráž, číslo a druh materiálu. Vo filmovom archíve sú potom v troch skladoch zoradené veľmi prehľadne a filmové kópie môžu putovať na projekcie.

Filmy zo zbierok a z fondov SFÚ sa nepoužívajú len na účely premietaní. Mnohí tvorcovia z nich čerpajú ukážky do pripravovaných filmov. Po rešerši, ktorú im na zadanú tému pripraví pracovníci archívu, majú možnosť pozrieť si vybrané diela na DVD alebo absolvujú „výberky“ na strihacom stole, kde si vyberajú priamo z filmového pásu. Takúto prípravu je pre nich možné spraviť len vďaka tomu, že v archíve sa naplňa aj databáza filmov v projekte SK CINEMA, kam sa vkladajú všetky údaje k spravodajským filmom, historickým materiálom a dokumentom. Realizuje sa tu aj popis obrazu spravodajských materiálov, pre SFÚ ich externe spracúva režisér Milan Černák, ktorý dlhé roky pôsobil na Kolibe a bol pri ich výrobe. V prípade spravodajského filmu je popis materiálov urobený už do roku 1986. Zo strany verejnosti je zasa veľký záujem o rôzne prepisy. „Odkedy na TA3 vysielame týždenníky, tak nám volajú ľudia, že v nich videli otca, mamu, strýka a majú záujem mať tieto filmy v rodinnom archíve. Aj to je možné. Vieme pripraviť prepis na základe objednávky na súkromné účely. Za cenu toho prepisu si záujemca u nás kúpi DVD. Podobne nás oslovujú aj starostovia, ktorí majú záujem o materiály z minulosti ich obcí.“

Filmový archív sa každoročne rozrastá. Pribúdajú doň súčasné filmy, ktoré sú na základe audiovizuálneho zákona do filmového archívu povinní odovzdávať producenti zo súkromného prostredia, zahraničné tituly na archiváciu ponúkajú zasa distribučné spoločnosti, no filmové materiály sa získavajú aj z iných akvizícií. Vzácné sú najmä tie, ktoré má archív z pozostalostí tvorcov, napríklad domáce archívy Martina Slivku či Martina Hollého. ▲

FOTO: archív Tomáša Krupu

Som umelec, dajte mi prácu!

► Maroš Brojo (študent audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Dokumentárny film Tomáša Krupu **ABSOLVENTI/Sloboda** nie je zadarmo sa zaoberá témou, ktorú doposiaľ naši dokumentaristi prehliadali, ale ktorá sa zásadným spôsobom dotýka veľkého počtu mladých na Slovensku. Dá sa po skončení štúdia umeleckého odboru uplatniť bez kompromisov alebo môže byť dvadsiatnik pri aktuálnej situácii na Slovensku rád, že ho vôbec niekto zamestná? Film o hľadaní práce a zaradení sa do produktívnej fázy života v korelácii so štúdiom konkrétneho odboru na vysokej škole môže osloviť aj príslušné authority alebo vysokoškolských pedagógov a vedenie škôl.

Režisér Tomáš Krupa je absolvent Katedry dokumentárnej tvorby Akadémie umení v Banskej Bystrici. Štúdium absolvoval cestopisne ladeným filmom *V Indii, medzi svetlom a tmou*. Po jeho ukončení sa pustil do tvorby svojho celovečerného debutu, *ABSOLVENTI* vznikali časozbernou metódou nasledujúce štyri roky (2008 až 2012). V dokumentárnej dráme, ako samotný režisér charakterizuje svoje dielo, sleduje počas niekoľkých rokov hneď po skončení vysokej školy troch absolventov, ktorí opúšťajú viac-menej idylické, bezstarostné prostredie tvorivej slobody. Možnosti

a voľnosť počas piatich rokov pokročilého vzdelávania narážajú na nekompromisnosť reality. Tá už nie je ani zďaleka taká prívetivá. Ani pre jedného z nich vlastne vôbec nekorešponduje s pôvodnými postgraduálnymi plánmi.

Pre absolventov sa život po škole začína veľmi nepriaznivo. Študent herectva Pavol pracuje ako stevard v leteckej spoločnosti. Vyštudovaný dokumentarista Miroslav zabezpečuje chod rodinného podniku so zvieratami a s chovateľskými potrebami a Filipa študujúceho v ateliéri intermédií vstup do sveta pracovných povinností ešte len

čaká, vyhliadky však nemá bohvieaké. Všetci traja protagonisti v úvodnej časti vyjadrujú svoj názor na vnímanie pojmu slobody. Ide o slobodu najmä v rámci možnosti voľby povolania a s ním súvisiacej predstavy o produktívnom živote a o zaradení/nezaradení sa do spoločnosti. Zrážka pôvodných predstáv a aktuálnej reality je hlavnou témou celého dokumentu. Úvahy trojice sú zároveň hlavným informačným kanálom.

Formy výpovedí ilustrovaných pracovnými povinnosťami alebo vykonávaním náplne absolvovaného študijného odboru sa potom Krupa drží až do konca filmu. Zvolený postup by mal umožniť detailné portrétovanie protagonistov, film sa žiadnym spôsobom neodkláňa od sledovania trojice. Tá je jediným predmetom záujmu tvorcov. Pravidelné striedanie výpovedí Pavla, Miroslava a Filipa nie je ničím dopĺňané ani konfrontované s nikým iným (či už s inštitúciami, alebo inými absolventmi). Film je tak nevyhnutne subjektívnou, jednostranne zameranou výpoveďou troch ľudí vo veľmi podobnej situácii. Snímka sa od témy nespokojnosti s pracovnými príležitosťami a problému neadekvátnej prípravy vysokou školou na vstup do života ani raz neodkloní. Nejde však o dôsledné pridržanie sa témy, skôr o zbytočne zúžený pohľad na vec. Počas 83 minút sa divák dozvie iba málo o schopnostiach (a teda aj určitých predispozíciách) protagonistov v danom odbore, nezovie sa veľa o ich základných motíváciách, nič o ich rodinom či ekonomickom zázemí ani o ich živote mimo zdanlivo začarovaného kruhu nespokojnosti s ponukami na trhu práce. Divák nedostane možnosť utvoriť si názor na širší kontext, v ktorom sa absolventi pohybujú. Vystačiť si musíme iba s niekoľkými konštatovaniami: gniavi nás kríza, práce je málo a vysokoškolákov privela, škodí nám korupcia.

Rovnako problematické je aj využitie časozbernej metódy. Očakávanie, že počas štyroch rokov by mal z nzbieraného materiálu vzniknúť skutočne zaujímavý a do hĺbky problému a postáv prenikajúci film, sa nenaplnia. Posuny nemožno zaznamenať ani na strane tvorcov, ani na strane absolventov. Za štyri roky sa však čerstvo vyštudovaný človek zásadne zmení. Konfrontácia so svetom nových a životne dôležitých povinností nevyhnutne mení naše postoje. No v *ABSOLVENTOCH* akoby zastal čas, všetci sa neprestajne opakujú, pretože Krupa odmieta rozšírenie po-

hľadu na stanovenú tému. Preto je časozber málo badateľný, s výnimkou medzituliek odrátavajúcich roky, a všetky tri postavy pôsobia ako do seba zahľadení vyplakávači. Zdanlivo sa nedokážu pohnúť z miesta, nič nie je ich vina a vyzerá to tak, že si za to môžu jedine sami, pretože nedostatočne zohľadnený okolitý svet a (zaručene) dôležité okolnosti mimo ich poľa pôsobenia a dosahu nie sú v snímke vôbec zobrazené. Ak nie je komplexný pohľad na situáciu absolventov cieľom dokumentu – a to nie je –, malo by ním byť aspoň dôsledné portrétovanie.

Vplyvom jednodielnosti výpovedí sa situácia troch vysokoškolákov zlieva do jedného násilne zmiešaného guláša. Krupa zrejme vníma pozície, v akých sa všetci traja ocitajú, ako veľmi podobné, priam identické. Ale skutočnosť je zjavne iná. Miroslav vôbec neprejavuje ambíciu pokračovať ďalej v oblasti svojho štúdia. Spolu s rodičmi je v riadiacej pozícii rodinného podniku. I keď je finančná návratnosť firmy minimálna, Miroslavovi sa podarí oženiť a splodiť dieťa. V jeho živote tak zjavne musí niečo aj klapať, no vo filme o tom nepadne jediná zmienka. Miroslav sa teda vyrovnal s realitou buď rezignáciou, alebo akceptovaním reálnej situácie. Opäť sa však o jeho osobnom postoji okrem tézovitých výpovedí veľa nezozvieme. Pavol zrejme našiel stratené sebadovedie alebo sa začal venovať svojmu snu stať sa hercom naplno a začína sa mu dariť. V menších rolách si zahrá v slovenských seriáloch a dokonca je hlavným predstaviteľom v zahraničnom filme. Keďže je však takýto úspech príliš veľký a nehodí sa do celkovej koncepcie tvorcov, v snímke o ňom padne iba jednovetová zmienka. Časozberné zachytávanie kľúčových životných momentov je odignorované. Krupa radšej uprednostní účasť na nakrúcaní slovenského seriálu. Premisa, že študovať umenie sa na Slovensku nevypláca, pomery sú ťažké a každý je proti vyštudovaným umelcom, prebýja akúkoľvek udalosť alebo tvrdenie, ktoré je s ňou v zjavnom nesúlade. Krupa chce, a vďaka tejto forme autocenzúry sa mu to aj podarilo, spraviť z absolventov ukážkových trpiteľov.

Posledným príkladom je na konci filmu čerstvo vyštudovaný Filip. Jeho jediným zachyteným reálnym neúspechom je nezáujem o jeho študentské diela na dražbe. V ďalšom, poslednom zábere, ktorý je venovaný jemu, už navštevuje úrad práce.

Núka sa otázka, či je skutočne niečo v neporiadku so systémom, alebo skôr s ním. A či sa vôbec o niečo po škole pokúsil, alebo rovno rezignovane odišiel na úrad práce.

Situácia všetkých troch protagonistov je zjavne odlišná. Zameranie sa prevažne na negatívne ladené výpovede možno považovať za snahu tvorcov zjednotiť niečo, čo by sa nemalo spájať. Situácia je od osoby k osobe iná, Krupa sa však snaží tvrdiť presný opak. Trojité podpora tiež bez variácie, pokusu o diferencovanie alebo o vytvorenie opozičného pohľadu vyznieva kontraproduktívne. Mnohokrát opakovaná pravda sa síce v tomto prípade nestáva ľžou, ale jej spoľahlivosť je podkopaná natoľko, že vo verejnej diskusii postačí na zdiskreditovanie *ABSOLVENTOV* iba príklad úspechu troch študentov s podobným zameraním.

Keďže sa film neopiera o štatistiku zamestnanosti vo vyštudovanom odbore, takéto generalizovanie je preň veľmi nebezpečné. Je dosť možné, že v tomto prípade by sa trojica z filmu mohla zaradiť do veľkej skupiny pracujúcej v oblasti nesúvisiacej s ich štúdiom.

Bez ohľadu na nedostatky je však určite dobré, že téme *ABSOLVENTOV* je venovaný priestor v rozsahu celovečerného dokumentárneho filmu. V období veľkých neistôt a rastúcej nezamestnanosti potrebujeme nové motivácie a zdroje životného optimizmu, no konfrontácia s negatívnymi dô-

sledkami nepriaznivého vývoja na trhu práce je rovnako prospešná. Z pragmatického hľadiska by mohla snímka prispieť k potrebnému vytriezveniu mladých. Problematizuje totiž fenomén vysokoškolskej nezamestnanosti a neuplatniteľnosti, o ktorom sa dozvedáme často iba z televíznych obrazoviek vo forme štatistík. Keďže absolventi neponúkajú žiadne východisko z nepriaznivej situácie, mohli by motivovať mladých na zváženie, či vôbec a ktorá vysoká škola je pre nich vhodná. Už mnohokrát sme z úst politikov počuli, že na Slovensku chýba dostatok kvalifikovanej „pracovnej“ sily. Napriek tomu, že *ABSOLVENTI* sa zameriavajú na odbory umelecké, ich odkaz je univerzálne platný pre všetkých dvadsiatnikov. Situácia, v akej sa ocitajú Pavol, Filip a Miroslav, sa ničím nelíši od situácie väčšiny vysokoškolákov, bez ohľadu na oblasť ich štúdia. Život, bohužiaľ, nemožno žiť iba podľa motivačných kníh a nie vždy sa oplatí ísť za svojím snom. Potrebná je aj istá dávka sebareflexie a sebakritiky. Táto snímka síce môže na jednej strane zbytočne nezdravo zraziť sebavedomie nejednému študentovi, no na druhej strane môže mnohých priviesť k trizvejšej úvahe o skutočnom fungovaní a stave sveta, v ktorom momentálne žijeme. ▲

ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo (Slovensko, 2012) _SCENÁR: Tomáš Krupa, Pavol Palárik _RÉŽIA: Tomáš Krupa
_KAMERA: Ján Kász, Pavol Palárik, Ivo Miko, Martin Čech _STRIH: Pavol Palárik _HUDBA: Hlidur Gudnadóttir, Zoe Keating, Richard Skelton
_ÚČINKUJÚ: Filip Jurkovič, Pavol Kaniansky, Miroslav Mráz _MINUTÁŽ: 83 min. _HODNOTENIE: ●●

• FOTO: archív Tomáša Krupu

• FOTO: ASFK

Oživené exponáty stupavského kaštiela

► Lenka Kuchtová (filmová publicistka)

Po *Krehkej identite*, uštipačnej dokumentárnej odysei slovenského národa v réžii Zuzany Piušs, po *Novom živote*, intímnom, no nevyrovnanom portréte vlastnej rodiny Adama Olhu a po „špátovskom“ skúmaní hodnôt súčasnej mladej generácie s názvom *Najväčšie pranie* prichádza do slovenských kín ďalší zaujímavý dokument – úsmevné, poetické a autorské *Exponáty alebo príbehy z kaštiela*. Za ich réžiu už Palo Korec dostal filmovú cenu Igric.

Exponáty sú výsledkom niekoľkotýždňových návštev Korca a jeho štábu v Domove sociálnych služieb v Stupave. V miestnom kaštieli, kde zariadenie sídli, tvorcovia nenápadne pozorujú každodenný život jeho obyvateľov a objavujú jedinečné príbehy svojráznych postavičiek žijúcich na okraji spoločnosti. Prostredníctvom intímnych stretnutí a rozhovorov Korec odкрýva trápenia a radosti starších ľudí, bývalých trestancov, fyzických i psychických invalidov a odvrhnutých ľudí bez strechy nad hlavou. Divák sleduje ich stereotypné prežívanie idylických letných dní v skromných izbách, na terasách, v spoločenských miestnostiach, v blízkom parku či v stupavských uliciach. Spoznáva životný príbeh muža s rozsiahlou artrózou kolených kĺbov, bývalého majora, uznávaného právnikovi s dvoma doktorátmi, vnímavého intelektuála, ženy trestanej v minulosti za nelegálne prechovávanie

drog, vydedeného bezdomovca a mnohých iných. *Exponáty* nie sú len dokumentárnym záznamom a observačným zachytením každodennej reality v kaštieli, ale aj jeho portrétom, tvoreným kolážou viacerých minipríbehov jeho obyvateľov. Zároveň sú významnou reflexiou páľčivých problémov súčasnej spoločnosti, akými sú nefungujúca rodina, sociálna hierarchia a nespravodlivosť, pracovná zaneprázdnenosť príbuzných, vzájomná ignorancia, neľudskosť a pod.

Réžisérovi zvolený spôsob prieniku do „uzavretého“ života v kaštieli a filmovej prezentácie sociálnych hercov (protagonistov) robí z *Exponátov* vierohodný a presvedčivý dokument. Korec kombinuje nezúčastnenú observáciu každodennej reality obyvateľov kaštiela a osobné rozhovory s niekoľkými protagonistami. Na jednej strane sledujeme podávanie obedov hladným Stupav-

čanom v jedálni, hromadný úspešný alebo neúspešný boj s padajúcimi viečkami pri spoločnom sledovaní televízie či bezstarostné vysedávanie na lavičke v parku. A na druhej strane vkĺzame do súkromia konkrétnych obyvateľov Domova sociálnych služieb a spoznávame ich skutočné životné pocity, strasti, dezilúzie a každodenné rutinné aktivity na zahnanie nudy alebo na chvíľkové rozptýlenie, či už ide o pohárik rumu, šach, fajčenie cigarety, ranný beh, šálku kávy alebo zbieranie holubích pierok. Korec sa na jednej strane stavia do pozície tichého nenápadného pozorovateľa a bezprostredne zachytáva reálne udalosti, ale na druhej strane vedením rozhovorov s vybranými protagonistami a priamym zasahovaním do ich života realitu inscenuje. Nie však násilne. Bývalého majora napríklad oblečie do vojenskej uniformy, niekdajšieho chladiča prepraviek v nákladných vlakoch postaví na železničnú trať a s ďalším pánom navštívi dom, kde s manželkou kedysi bývali. V manipulácii s priestorom Korec zasadzuje jednotlivých sociálnych hercov do prostredí, ktoré sa bezprostredne týkajú ich života a existencie. Tým súčasne spesťruje a odlišuje jednotlivé filmové sekvencie, ktoré odhaľujú stále iné ľudské príbehy a referujú o rozličných sociálnych javoch – úplatkárstve, nízkom invalidnom dôchodku, odvrhnutí člena rodiny, láske, nevere, alkoholizme, rozvode...

V koláži minipríbehov Korec spovedá zlodějov, vrahov, invalidov, psychicky chorých či starnúcich ľudí, opustených vlastnými rodinami. Seba samého potláča do úzadia, protagonistov nesúdi, nekritizuje, neuráža a nezosmiešňuje. Práve naopak. U diváka vyvoláva porozumenie a empatiu, no citovo ho nevydiera. Zväčša tragické a bolestné príbehy jednotlivých obyvateľov kaštiela prifarbuje komickými prvkami, ktoré vytvára najmä originálnou hrou so zvukmi, s ruchmi a s hudobnými motívami. Každý protagonista má vlastný hudobný či zvukový motív, ktorý ho charakterizuje, pretože vychádza priamo z jeho životného príbehu. Napríklad príbeh pána Haramiu, právnika a autora viacerých vedeckých prác, vystihuje ruch súdnej siene s búchaním sudcovského kladívka; ranného športovca, ktorému pneumatika rozmliaždila obe kolena, sprevádza hluk automobilového motora; ženu s vidinami rôznych podôb mimozemšťanov zase charakterizuje elektronický zvuk evokujúci mimozemské entity.

Jednotlivé minipríbehy ani konkrétnych protagonistov Korec neidealizuje, predstavuje ich takých, akí naozaj sú. Vykresluje ich tragikomicky, pretože aj život je tragikomický.

Chvályhodné je i to, že režisér sa vedome vyhýba nudným hovoriacim hlavám. Okrem pestrej variability zvukových a hudobných motívov, ktoré charakterizujú jednotlivé miniportréty obyvateľov kaštiela, totiž Korec kladie dôraz aj na význam obrazového rozprávania. Kým vo zvukovej rovine filmu divák počúva intímne spovede protagonistov, filmové obrazy mu naznačujú ďalšie javy v ich živote. Napríklad „diabolské“ vyznanie z vraždy policajta Korec spája s detailmi stareckej tváre protagonistu a jeho prípravu na partičku šachu, avšak osamote. V obrazovej rovine Korec komponuje detaily obľúbených predmetov (holubie pierka, sponky do vlasov, pohárik rumu, zošit s poznámkami) a zábery na všednú každodennosť protagonistov (ranný beh, prechádzka, pohár piva, cvičenie na posteli, predaj časopisu *Nota Bene*), v ktorých poukazuje na bezradnosť, obmedzenosť, nehybnosť a samotu nielen obyvateľov stupavského Domova sociálnych služieb, ale aj ostatných ľudí nachádzajúcich sa v podobnej životnej situácii. Filmové obrazy v jednotlivých sekvenciách tak zosobňujú nielen životy Korcových protagonistov, ale aj život samotného kaštiela a vytvárajú celkový obraz sveta tzv. „odložených“ životov s ich drobnými radostami, bolesťami a osobnými tragédiami.

V poetických filmových obrazoch *Exponátov*, ktoré raz vyzdvihujú letnú idylu v blízkom parku, inokedy zdôrazňujú nemilosrdné osudy obyvateľov, Korec výrazne konfrontuje staré s novým, rýchle s pomalým a sociálnych hercov často zasadzuje do dvojitého obrazového rámu – najmä motív rámu v ráme je tu mimoriadne silný. Réžisér svojich protagonistov často sníma za oknom, pred oknom, ako sa dívajú na okolitý svet, ale aj medzi rôznymi komponentmi izieb či chodieb, čím neustále poukazuje na ich uzavretosť pred vonkajším svetom a obmedzenosť pohybu v spoločnosti. Motív železničnej závorý zatvárajúcej sa pred mužom, ktorý strávil celý život vo vlaku, alebo záber ženy i rodinou opusteného muža, ako sa díva z okna na mladú rodinu, to má silný emocionálny náboj vychádzajúci z ich odsunutosť a nemožnosti vymaniť sa z vlastného osudu.

Najsilnejším obrazovým motívom vo filme je

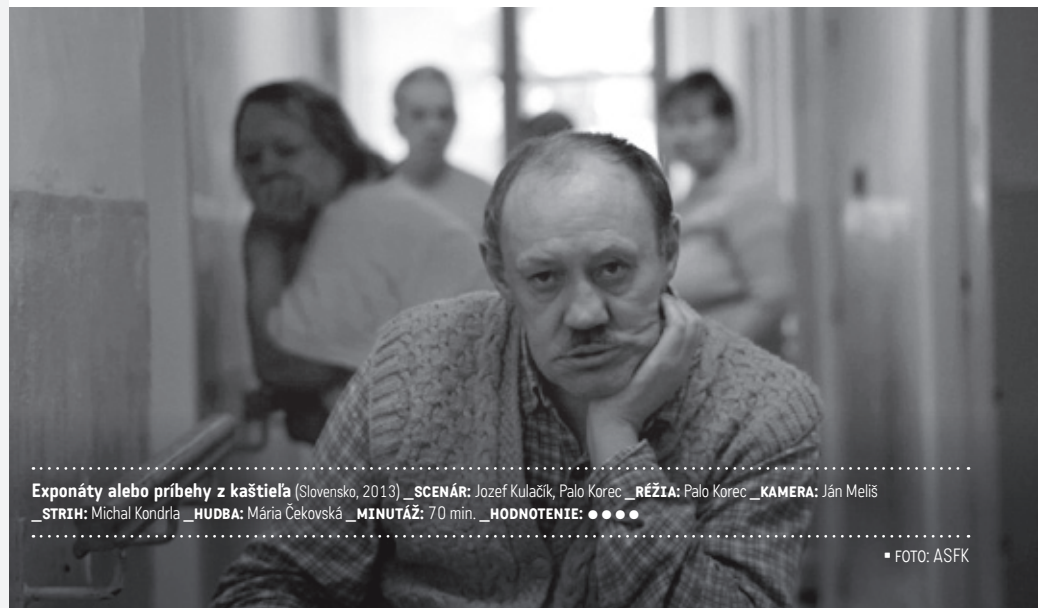
avšak snímanie protagonistov za sklom okna alebo dverí, ktoré evokuje sklenené vitríny na výstavné exponáty. A práve prirovnávanie obyvateľov kaštiela k odloženým výstavným predmetom je ústrednou ideou dokumentu, ktorá sa nesie celým filmom a určuje jeho naratívnu štruktúru.

Život ľudí obývajúcich stupavský kaštieľ je determinovaný marazmom a všadeprítomnou smrťou. V úvode filmu sledujeme poslednú rozlúčku s neznámym zosnulým obyvateľom kaštiela, čím Korec divákovi predstaví bežnú situáciu v živote stupavských „exponátov“. Súčasne tým naznačuje umŕtvenie času, ktorý už pre výstavné exponáty i pre obyvateľov Domova sociálnych služieb strátil význam. V duchu časovej vyprázdnenosti Korec konštruje kolážovitú naráciu s prelínaním jednotlivých minipríbehov a s protagonistami vstupujúcimi do príbehov iných. Vedome stiera dimenziu času a vytvára obraz „odloženého“, zastaveného sveta. Ani čas jednotlivých sekvencií a miniportrétov nie je podstatný a jasne vymedzený. Pri niektorých „exponátoch“ preniká hlbšie do ich príbehov (ranný športovec, dvaja zaľúbenci, manželský pár), pri iných zase ostáva viac na povrchu (milovníčka holubov, hodnotiaci intelektuál, extravagantná Julka). Narácia filmu má charakter expozície, výstavy, kde si návštevník niektoré exponáty ozerá detailnejšie, iné si prezrie len tak povrchno a ostatné obíde. Portréty jednotlivých protagonistov sú tak vzájomne odlišné, štruktúrne neviazané a nepredvídateľné.

Líšia sa od seba aj obrazovou skladbou. Každý príbeh je výnimočný, pretože aj každý „výstavný exponát“ sa vyznačuje niečím iným, osobitým.

Exponáty sú portrétom jedného kaštiela s množstvom špecifických „výstavných kúskov“, no najmä sú obrazom ľudí, ktorí sa aj v ťažkých životných situáciách nevzdávajú a žijú ďalej, pretože život je to jediné, čo im ostalo. Žijú dobrovoľne či nedobrovoľne na okraji spoločnosti, v skromných podmienkach, podobne ako protagonisti *Hanákových Obrazov starého sveta* (1972). Aj tí sa museli prispôbiť danému prostrediu, aby prežili. A tak ako sa nevzdali Hanákoví vydenci, ani Korcove „výstavné exponáty“ sa neopúšťajú a v živote stále nachádzajú drobné radosti a dôvod pokračovať. Kým Hanák vizualizuje Martinčekove fotografie a poukazuje na vtedajšie sociálne problémy, Korec z konkrétnych výpovedí a individuálnych príbehov protagonistov vytvára pôsobivú reflexiu súčasných sociálnych problémov v demokratickom štátnom zriadení. No ani Hanák, ani Korec nemoralizujú a namiesto núkania riešení kladú otázky. Na tie si už divák musí odpovedať sám. ▲

► ¹ Pojem *sociálny herec* používam v takom význame, ako ho používal Bill Nichols v knihe *Úvod do dokumentárneho filmu* (Praha: Nakladateľství AMU, 2010). Nichols pojem preberá od sociológa a spisovateľa Ervinga Goffmana. *Sociálny herec* stvárňuje samého seba a nepreberá cudziu rolu, určenú režisérom. Ide o akt sebaaprezentácie.

Exponáty alebo príbehy z kaštiela (Slovensko, 2013) _SCENÁR: Jozef Kulačík, Palo Korec _RÉŽIA: Palo Korec _KAMERA: Ján Meliš
_STRIH: Michal Kondrila _HUDBA: Mária Čekovská _MINUTÁŽ: 70 min. _HODNOTENIE: ●●●●

FOTO: Panopticum Film

Intrigujem intriguješ, intrigujeme II

► Kristína Aschenbrennerová (filmová publicistka)

Ak vám v posledných rokoch chýbali starosvetké televízne inscenácie, mám pre vás dve správy. Tá prvá je, že teraz máte možnosť pozrieť si jednu v kine. Druhá, že v prípade **Intríg sa vlastne nie je na čo tešiť.**

Juraj Kilián po ukončení doktorandského štúdia v Ateliéri animovanej tvorby na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v súčasnosti pôsobí ako pedagóg Ateliéru vizuálnych efektov, pod hlavičkou spoločnosti Panopticum Film podniká v oblasti reklamy a produkcie filmov. Ako študent postupne prešiel odborními filozofie a nemeckej filológie na Univerzite Komenského v Bratislave, teórie médií a stvárňovania audiovizuálnych médií na

Vysoké škole výtvarného umenia vo Viedni, štúdiom filmu a animovanej tvorby u profesora Ralfa Urbana Böhlera na Vysoké škole výtvarného umenia v Lipsku.

Jeho celovečerný debut, poviedkový film *Intrigy*, nachádza svoje podnety jednak v literatúre Slovenska – *Filipovna* (Uršula Kovalyk), Poľska – *Moja dcéra* (Tadeusz Rózewicz) a Ruska – *Gubernantka* (Anton Pavlovič Čechov a Ivan Alexejevič

Bunin) a čiastočne aj *Filipovna* (inšpirácia Dostojevským), jednak v túžbe po obsiahnutí širšieho geografického priestoru. Inšpirácie z troch národných literatúr spracovali do podoby scenárov tri rôzne scenáristky (Uršula Kovalyk, Anna Kiliánová a Jana Borsuková).

Ako historická látka mali *Intrigy* potenciál vyniknúť v súčasnej priam až záplave slovenských hraných filmov orientovaných na aktuálny čas. Tento potenciál však ostáva nevyužitý. Projekt troch poviedok-komédií, nakrúcaných a dokončovaných v priebehu troch rokov, z ktorých *Filipovna* mala premiéru už v roku 2010, má byť slovami distribútora „neobvyklou novinkou, ktorá ponúka divákovi tri pútavé príbehy s dramatickými rozuzleniami, ako aj s komediálnymi a milostnými zápletkami na pobavenie publika rôzneho veku a záujmov“ a slovami režiséra „veľmi eklektickým dielom, ktoré by mohlo osloviť pestré publikum rôznych vekových kategórií a záujmov“. Všetky tri poviedky – *Filipovna*, *Moja dcéra* i *Gubernantka* – však vo výsledku vykazujú kvality priemerných študentských filmov postavených na základe povinných zadaní, ktoré boli pre tím príliš tvrdým orieškom.

Za ústrednú tému boli zvolené intrigy, obsiahnuté v názve, a ich dosah na životné príbehy ľudí, ktorí sú ich spriadačmi, ale aj tých, ktorí sú ich obeťami. V kombinácii s rozhodnutím pre ľahšie, komediálne vyznenie poviedok nie je ťažké domýšľať si, že pocienie z každého z príbehov spočíva v tom, že intrigy sú zlé, škodlivé a len málokedy sa nimi dosiahne to, čo sa plánovalo. Jednoducho, bez ohľadu na časový a geografický rámec konkrétnej poviedky si to všetky namierili k fraškovitým moralitkám so zvláštnym happy endom.

Jednotlivé poviedky sú časovo zasadené do obdobia 18., 19. a začiatku 20. storočia, miestne do Ruska (*Filipovna*), Poľska (*Moja dcéra*) a Maďarska (*Gubernantka*). Úspešne pritom naplňujú jedno kľúčové zhrnutie, neprekvapivé momenty občas prestriedajú zvraty v duchu deus ex machina, obsiahnuté v scenári akoby len preto, lebo inak by to nebolo „ono“. Platí to pre všetky rovnako – či už ide o intrigy spriadané mladým šľachticom, aby získal srdce a zároveň majetok gróffy Filipovny v prvej z poviedok, o zúfalého otca v situácii, keď namiesto dcéry nachádza jej bohémnych „kamarátov“ (poviedka *Moja dcéra*), alebo o falošné hry, ktoré v *Gubernantke* zmarili lásku mla-

dého grófa a guvernanky jeho mladšej sestry.

Anachronický prístup nielen k voľbe látky, ale aj k jej spracovaniu vyvoláva otázku bez jednoznačnej odpovede: prečo v zásade mladý režisér (narodený v roku 1978) vytvoril dielo, ktoré pôsobí ako z čias, keď sa narodil, respektíve z čias jeho detstva. Navyše ide o dielo, pre ktoré by skutočne bola vhodnejšia televízna obrazovka. Výzva, ktorú pred seba Kilián a spol. postavili – teda podať v zásade tradičnú tému spracovanú v tradičných príbehoch spôsobom, aby dnes dokázala zaujať v kine –, ostala nenaplnená.

Okrem celkovej nevhodnosti už spomínaného staromilského prístupu sa pri bližšom pohľade ukáže paradoxná kombinácia doslovnosti a obsahovej prázdnoty filmových poviedok. Absencia akýchkoľvek elíps v konečnom dôsledku uzatvára každú z poviedok do seba, z aktérov príbehu robí postavy bez minulosti a budúcnosti (teda okrem ukázaného rozvrhnutia rozprávajú do dvoch časových rovín). Postavy sú spolu so svojimi príbehmi skondenzované a zakonzervované pre aktuálny moment. Nuž a deklarované mravné ponaučenie (intrigy sú zlé) je podané bez akejkoľvek hravosti. Neexistujú tu náznaky, drobné pointy, nie je tu nič, čo by si divák mohol iba domýšľať. Pointy sú nielen napovedané, ale aj vypovedané a do treťice „pripovedané“.

Vinu za to popri nedostatočnej práci na scenároch poviedok, respektíve s ich scenármi, a popri stále citeľnej, silnej literárnosti nesie vo veľkej miere režia. Je nevýrazná, nenápaditá a, čo je pre film najzávažnejšie, zdá sa, že Juraj Kilián v konečnom dôsledku nemal predstavu o širšom priestore rozprávania, o jeho neviditeľných detailoch a nebol si vopred celkom istý výslednou podobou poviedok a ich výstavbou. Navyše, jeho prístupu k materiálom, z ktorého chcel podľa vlastných slov vytážiť ľahšie a komické aspekty, chýba nadhľad, je zbytočne seriózne a ťaživý.

Odnášajú si to v prvom rade postavy, ktoré sú vykreslené v zásade len veľmi utilitaristicky, a ďalej ich herecké stvárnenie, ktoré upozorňuje na neschopnosť režiséra pracovať s ich predstaviteľmi, vysvetliť im postavu, jej funkciu vo filme, ale aj ustrážiť intenzitu hereckého prejavu. Výsledkom je okrem iného stav, keď rozdiel medzi protagonistami jednotlivých poviedok, hranými tým istým hercom, spočíva len v mene postavy a v dobovom kostýme. A takisto stav, keď sa v jednom

priestore stretávajú rôzne typy herectva, pričom vynikajú rozličné úrovne teatrálnosti, od zveličného prejavu, viditeľného v súčasných seriáloch, až po čisto javiskové herectvo. Jednoducho, herci hrajú s akousi zotrvačnosťou typickou pre ich zvyčajné pôsobenie.

Situácii rozhodne nepomáha štylizácia dialógov do archaickejšieho jazyka. Použitie „vajanskovčiny“ sa síce dá odôvodniť časovým situovaním poviedok, ale je nekonzistentné. Vo filme sa miešajú výrazy z rôznych regiónov Slovenska, vkladajú sa do úst postavám, ktorým nenáležia, nevyrovnanne sa rešpektujú zvyklosti týkajúce sa vlastných mien (napríklad v maďarčine sa používa najprv priezvisko, potom meno) – a najmä to v podaní hercov vyznieva neprirodzene a silene. V rámci strihovej skladby sa zrejme v snahe o zvýšenie dramatického (a komického) efektu nevhodne používajú prestrihy zo statických dialógových scén na „akčné“ (*Filipovna*), respektíve sa prudko mení veľkosť záberov (*Guvernantka*). Tento prístup by pravdepodobne fungoval na výrazne menších plochách, ale pri poviedkach v trvaní 30 až 40 minút pôsobí nevhodne smiešne, zdôrazňuje už spomenutú teatrálnosť a neprospieva ani rytmickej stránke filmu. Akoby sa tvorcovia obávali, že ak spomalí, uvoľní kadenciu scén a dialógov, nepodarí sa im

naplniť čas, ktorý si na jednotlivé poviedky naplánovali.

Je pravda, že historický (kostýmový) film nemá u nás mimo televízie silnú tradíciu a osobitne v ére samostatného Slovenska sa jeho zástupcovia dajú spočítať na prstoch jednej ruky, takže *Intrigy* nachádzajú svoj referenčný kontext najmä v Jakubiskovej „pravdivej histórii“ *Bathory* (2008) a v *Legende o lietajúcom Cypriánovi* (2009) režisérky Mariany Čengel Solčanskej. Na strane druhej, práve oni mohli poskytnúť isté východiská, či už v pozitívnom, alebo v negatívnom zmysle, ako aj možnosť vyčleniť sa ako „malý“ film oproti produkčným i marketingovo jednoznačne väčším produkciam.

Nižšie výrobné prostriedky (90 000 eur) sa preniesli aj do tých stránok filmu, ktoré neboli priamo závislé od peňazí. Komornosť výpravy, skromnejšie kostýmovanie, použitie digitálu, ba dokonca aj ten viditeľne nejedovatý had by sa istým spôsobom dali akceptovať. Problém je inde – *Intrigy* totiž zlyhávajú v rovine scenáristickej prípravy, režižnej realizácie, hereckej akcie, strihu, prsto hádam všade, kde sa dá, a ostávajú tak nenaplnenou ambíciou. ▲

► Recenzovaná verzia filmu neprešla v rámci postprodukcii farebnými korekciami.

Intrigy (Slovensko, 2012) _ **NÁMET:** Uršula Kovalyk, Tadeusz Rózewicz, A. P. Čechov, I. A. Bunin – poviedky _ **SCÉNÁR:** Jana Borsková, U. Kovalyk, Anna Kiliánová _ **RÉŽIA:** Juraj Kilián _ **KAMERA:** Július Liebenberger, Erik Eržin _ **STRIH:** Michal Čepec, Juraj Kilián _ **HUDBA:** Barbora Botošová a členovia skupiny Bohémiens _ **HRAJÚ:** Nadežda Jelušová, Zsuzsa Dósa, Michal Gazdík, Tomáš Palonder, Eva Gašparov _ **MINUTÁŽ:** 110 min. _ **HODNOTENIE:** ●

■ FOTO: Panopticum Film

Kórea, Koliba, „komandírovky“

► Rudolf Urc (filmový dramaturg a publicista)

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich každý mesiac čitateľom približuje Rudolf Urc, ktorý pôsobil aj ako dramaturg Spravodajského filmu.

S dvojmesačným oneskorením sa dostala na plátna kín reportáž z podpísania prímeria v Pchanmundžone (Týždeň vo filme č. 38/1953). Trojročná vojna, ktorú inicioval severokórejský diktátor Kim Ir-sen, sa skončila, hoci hranica medzi dvoma kórejskými štátmi ostala nezmenená. Iba si bojujúce strany spočítali nezmyselné obete. Zahynuli dva milióny Kórejčanov, milión Číňanov, 37-tisíc Američanov. Súčasne sa zrodila dynastia Kimovcov vládnuccich komunistckej Kórei „na večné časy“. Krehké prímerie vydržalo šesťdesiat rokov...

Českí a slovenskí spisovatelia dostali stranícku úlohu – osvojiť si metódu socialistického realizmu. Boli podľa sovietskeho vzoru „nakomandovaní“ na družstvá a do fabrík – preto sa týmto výjazdom hovorilo „komandírovky“. S nimi súviseli aj povinné „besedy s pracujúcimi“. Nejednu besedu absolvoval aj spisovateľ František Hečko, ktorého román *Drevená dedina* sa stal príkladom socrealistickej tvorby. V školách to bolo povinné čítanie, maturitná otázka, téma konferencií a školení. V týždenníku č. 42 sa Hečko vyznáva, že písaním „pretváral aj sám seba“, a v *Denníkoch 1936 – 1960* (vyšli nedávno) sa dočítame aj to, ako naozaj vyzerala školská beseda. „*Študenti prednášali diskusné úlohy plné fráz, zväčša nestrávitelných... až mi vlasy dupkom stávali... najviac opakované slovo „triedny boj“... tliekacia mašinéria dobre zorganizovaná, až som sa hanbil... všetci spisovatelia, celá literatúra, celá politika, všetko „mechanie sa“ mi ide na nervy,*“ zapisuje si Hečko v roku 1953.

Monotematický žurnál č. 41 zamerali na zníženie maloobchodných cien. Hovoril o tom v obci Stěžery v Hradeckom kraji aj prezident Zápotocký. V synchrónnom prejave vyhlásil, že treba nielen „znižovať ceny, ale aj lepšie zásobovať“. Zaujímavejšia bola však tá časť prejavu, ktorú kamera nezaznamenala. Rečník sa rozhovril o chýbách pri kolektivizácii, o nutnosti rušiť neprosperujúce družstvá – a tých bolo skoro 70 percent. Roľníci to pochopili ako zastavenie zakladania družstiev, pretože neexistujú vhodné podmienky a nikto ich nesmie nútiť. Stranícki tajomníci mali čo robiť, aby Zápotockého prejav „správne“ vysvetlili.

Študentov bývajúcich v internáte Mladá garda budú iste zaujímať dokončovacie práce na areáli rovnako ako zábery z ateliéru legendárneho architekta Emila Belluša (č. 43). Zaznamenajme ešte udalosť publikovanú v č. 38 – slávnostné otvorenie nových filmových ateliérov na Kolibe. Z tam prítomných sú už len nemnohí nažive. A platí to aj o členoch štábov i o hercoch z nakrúcania filmov *V piatok trinásteho*, *Pole neorané*, *Rodná zem*. Dívajme sa a spomínajme... ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – MÁJ 2013

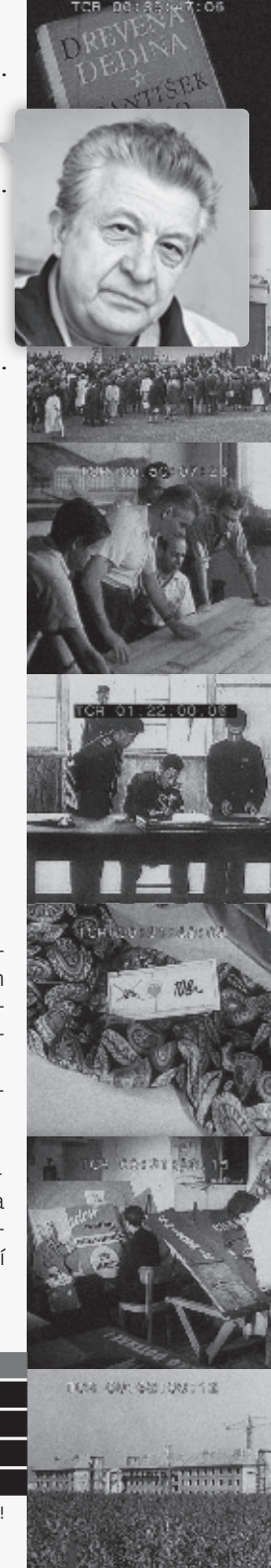
4. 5. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 36/1953 a 37/1953 (repríza 5. 5. o 15.30 hod.)

11. 5. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 38/1953 a 39/1953 (repríza 12. 5. o 15.30 hod.)

18. 5. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 40/1953 a 41/1953 (repríza 19. 5. o 15.30 hod.)

25. 5. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 42/1953 a 43/1953 (repríza 26. 5. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

• FOTO: Filmpark Production/Denisa Buranová, Martin Žiaran

Trianon generačne stráca na brizancii

► Pavel Branko (filmový publicista)

Na marcovom Febiofeste mal premiéru dokumentárny film Dušana Trančíka *Hodina dejepisu* a odvysielala ho už aj RTVS. Trančíka ako autora vyznačujú dve poznávacie črty: od svojich začiatkov jednak zameriaval kritickú pozornosť hlavne na neuralgické body spoločnosti, jednak nepokladal dokumentárnu tvorbu iba za odrazový mostík či prechodnú stanicu k hranej, ale volil formu podľa tém, ktoré ho zaujali, takže jeho filmografia sa člení dosť rovnomerne do oboch ramien. To zblízuje jeho profil s profilom Dušana Hanáka podobne ako etická nekompromisnosť, aj keď poetiky sa zreteľne odlišujú.

Dušan Trančík hneď pri nástupe zažiaril dvojicou absolventských filmov z oboch kadlubov. *Fotografovanie obyvateľov domu* (1968) je inscenovaný dokument, ktorý vyúsťuje do sociálnokritickej grotesky. *Šibenica* (1969) zas komornejšie hraný variant témy barbarstva valcujúceho ustálený spôsob života, ktorá súbežne kulminovala v Jakubiskových *Zbehoch a pútnikoch*. Teraz sa Trančík chopil Trianonu, teda znova vrcholne brizantnej témy, týkajúcej sa v rôznej miere všetkých susedov Maďarska. Jeho politika tú „historickú krivdu“

podnes nevie stráviť a podchvíľou hľadá cestičky, ako z nej odšklbnúť aspoň okľukou, a najmenší sused, Slovensko, zas na takmer každý jeho ťah reaguje neurotickým protitiahom. Lenže včerajšok je včerajšok, aj keď je v dnešku vresklavo prítomný, autora však zaujímalo, ako ten horúci zemiak vnímajú tí, čo rozhodnú o tvári budúcnosti. A tak jadro dokumentu tvorí sociologický profil, ako mu plasticky vykryštalizoval medzi maturantmi viacerých gymnázií od Liptova cez slovensko-maďarské rozhranie až do Maďarska. Isteže, maturanti

s prevažne vysokoškolskými ambíciami patria skôr k elite, terajšej aj budúcej, ale práve preto ich pohľad na svet väčšmi zaváži.

To, čoho sa autor v spontánnych diskusiách na pôde tried, prevažne aj s kantormi, a v niekoľkých vstupoch odborníkov dopátral, prekvapuje. Podchvíľou nás médiá aj prieskumy presviedčajú, že dnešná mládež sa o nadosobné ciele nezaujíma a sústreďuje sa na perspektívu lukratívneho zamestnania, či už cez vzdelanie, alebo inak. Autor však prezentuje súbory maturantov, kde sa mláďenci a dievčatá zo sledovaných tried vkladajú do diskusií nielenže s rozhladom a diskutérskou pohotovosťou, ktorá neraz zrodí zapamätaniahodné hlásky, ale aj s vyhranenými spoločenskými stanoviskami, ktoré zďaleka nie sú iba egocentrické. A že sú to stanoviská prevažne skeptické k spoločnosti, v ktorej im je dané žiť, nesvedčí v ich neprospech, svedčí iba, že sa nechcú dať opíjať rožkom.

Z hľadiska témy Trianonu je nápadné, že postoje tak maturantov, ako aj profesorov a historikov na oboch stranách národného rozhrania tvoria síce pomerne široké spektrum od reštauračnej nostalgie až po vedomie, že historický vývin treba akceptovať a žiť s ním, ale národná odlišnosť pohľadu je štatisticky zreteľná. Zároveň však cítiť, že v očiach maturantov Trianon už o čosi menej determinuje ich postoje než u generácie profesorov a viac zaväžia európske kontexty, čiže čas predsa len obrusuje hrany.

Autor ten posun občas huncútsky komentuje rozpojením obrazu a zvuku. Keď sa na hodine časť triedy odpojí, takže v obraze síce vidíme nemo rozprávať profesora, ale zároveň počuť a vidieť, čo sa deje „pod lavicou“, nedá sa to chápať inak než metaforicky. Iný nadhľadový komentár núka ironicky sa uskrňajúci portrét Alberta Einsteina, ktorý sa občas – žiaľ, skôr náhodne než cielene – dostane do záberu. Ten odchovanec Európy z trianonských čias a zároveň svetoobčan vie o probléme svoje.

Trianon tak síce ostáva trňom v oku nacionalistov oboch strán, i keď s opačným znamienkom, no na pozadí prezentovaných tried to vyzereá, že väčšina mladých si predsa len robí ťažkú hlavu skôr z hmlistých perspektív, ako im ich načrtáva Tomáš Krupa v dokumente *ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo*, než z slovenského či maďarského Slotu s ich fangličkami. V Trančíkovom podaní pôsobia skôr ako relikty, čo vyvažuje

cielený pohľad na túto hlučnú skupinu, ako ju zobrazila Zuzana Piussi v *Krehkej identite*, kde nebudia len smiech a súcit, ale aj strach.

Fascinuje, s akou spontánnosťou sa snimaní otvorili režisérovi. Veď prakticky súbežne s *Hodinou dejepisu* uviedla RTVS v rámci projektu *Colnica/Celnice* dokument Zuzany Piussi *Kríza autorít*, kde autorka prezentuje vysokoškolákov, dokonca poslucháčov **mediálnej komunikácie**, ktorí po podnetnej prednáške mlčia ako zarezaní. Zdroj tohto rozporu je otázka rovnako pre majstrov réžie ako pre sociológov.

Film sa, žiaľ, delí na dve zložky – prvú tvorí prestrihovo navodený dynamický virtuálny dialóg maďarských tried so slovenskými, druhú už vnútrotriedny dialóg maturantov v slovensko-maďarskej škole u nás, kde už ide menej o Trianon a viac o spolunažívanie väčšiny s menšinou, o perspektívy života na Slovensku, prípadne aj úteku z neho. Tento zlom nielenže narúša celistvosť diela, vytvárajúc k jeho trianonskému ťažisku ďalšie, paralelné, ale aj spomaľujúce jeho dynamiku.

Nad dokumentárnu vrstvou sa vznáša opar baladickéj poézie reprezentovaný maturantkou z tabla roku 1920 v podaní Kristíny Tóthovej (jej priezvisko predstavuje samo osebe samoznak analyzovaného problému). Tá vzdušná bytosť prezentuje problematiku z vyššej úrovne vedomia, poznania aj filozofie, pričom sa jej symbolika prekrýva s reálnym ľudským osudom. Zmäkčený, v pohyboch spomalený tónovaný obraz vychádzajúci z konvencie dobových fotografií postavu odreálnuje, povznáša, inde ju autor prenesie (už vo farbe) medzi dnešných študentov ako ich živú súčasničku, takže reprezentuje jednak historickú dlhodobosť problému, jednak konštantu tragiky ľudského údely v súkolesí dejín.

Tento inscenovaný priebežný motív povyšuje dielo koncipované v zásade reportážne do roviny pocitového dokumentu, čo do slovenskej dokumentaristiky objavne vracia poetiku začiatkov uhrovskej generácie. Podieľa sa na tom jednak autorská invencia, jednak umenie kameramanov, ktorí našli prostriedky, ako sa s autorským zámerom symbioticky stotožniť a dať mu vizuálnu podobu. Tak sa nový Trančíkov dokument stal dielom, ktoré presahuje hranicu vytýčenú skromným, no významovo nabitým názvom *Hodina dejepisu*. ▲

**Kateřina Boušová:
Než film promluvil.
Němý film 1896 – 1930**

(XYZ, Praha, 2012, 360 strán, 16,49 €)

V pestro zostavenej rešerši dokumentov z pionierskych rokov českého filmu defilujú v textoch s malebným dobovým jazykom priekopnícke osobnosti. Spoznáваме počiatoknú technickú nůdzu, ženůcu ich do – nezriedka pitoresknej – ateliérovej a laboratórnej improvizácie, prvú českú a moravskú biografy, prvý ateliér zriadený v drevenej budove vlnohradského pivovaru, prvú „kinoškolu“, prvú adaptáciu klasickej rozprávky... Dozvieme sa, že filmovým režisérom bol pred prvou svetovou vojnou aj hokejový reprezentant Palouš a prvej detskej úlohy sa zhostil Adolf Branald, zaznamenáme sklon režiséra Binovca obsadzovať ruských hercov spomedzi porevolučných emigrantov a naturel sportsmena uplatňovaný v hereckých kreáciách režiséra Slavínskeho. Podrobne je predstavená tzv. silná štvorka českého nemého filmu – režisér Lamač, herci Ondráková a Pištěk a kameraman Heller. Výber recenzií prezentuje najuznávanejšieho filmového kritika tej doby Otakara Štorcha Mariena. Kniha je ilustrovaná archívnyymi fotografiami.

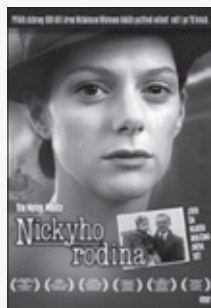

**Tom Santopietro:
Fenomén Krstného otca.
Ako zmenil Hollywood,
Ameriku a mňa**

(Premedia Group, Bratislava, 2012,
274 strán, 13,95 €)

Corleoneovská sága v Puzovom románe aj Coppolovom filme mala v USA 70. rokov fenomenálny ohlas. Desiata minúta filmovej „dvojky“, v ktorej 10-ročný Vito Corleone, utekajúci zo Sicílie, zavretý v karanténe na Ellis Islande, pozerá na Sochu slobody, zapôsobil ohromujúcou silou na Toma Santopietra, v tom čase 20-ročného (uvidel vtedy na plátne svojho starého otca ako chlapca), a svoj oživený záujem o podstatu amerikanizovaného Taliana v sebe a v spoločnosti doviedol po mnohých rokoch do napísania tejto knihy. Opiera sa pri tom o sebaidentifikáciu a spomienky na život rodiny potomkov talianskeho imigranta, v ktorej ako asimilovaný vyrástol. Zaoberá sa motívami filmovej trilógie, hodnotí jej umelecké zložky, uvažuje o dôvodoch mimoriadneho prijatia. Veľký priestor venuje historickým a politickým súvislostiam a sociologickým postrehom (spoločenskému statusu Italoameričanov, predsudkom, stereotypom, spoločenským zmenám). Nedostatkom slovenského vydania je veľa tlačových aj pravopisných chýb.

► Peter Ulman

Nickyho rodina
(Trigon Production)

Režisér Matej Mináč sa venuje príbehu Nicholasa Wintona, ktorý tesne pred začiatkom 2. svetovej vojny zachránil 669 československých detí pred plynovými komorami, už takmer 15 rokov. Po hranom filme *Všetci moji blízki* (1999) a dokumente *Sila ľudskosti – Nicholas Winton* (2002), ktorý získal Cenu Emmy, zostal s Wintonom v kontakte a súčasne pátral po doteraz neznámych osudoch ďalších zachránených detí. Nové fakty o samotnej záchranej akcii, zachránených deťoch a aktivitách študentov využil v ďalšom dlhometrážnom dokumente *Nickyho rodina*. Film je voľnou dramatizáciou skutočných udalostí z rokov 1938 až 2010. Dokumentárne zábery v ňom dopĺňajú hrané scény a filmom sprevádza divákov Joe Schlesinger – veterán TV žurnalistiky v CBC Kanada a svojho času jedno zo zachránených detí. V slovine ho nahovoril Dušan Jamrich. Snímka je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9 v slovenskej verzii DD 2.0 a DD 5.1 bez akýchkoľvek titulok. Ako bonusy sú na DVD trailer, vystrihnuté scény, film o filme, stredometrážny dokument Petra Hledíka *12 rokov s Nickym* (2011), záznam návštevy zachránenej Alice Masters v Trstenej, zábery z premiér filmu v Bratislave, Prahe, Británii, USA a ďalšie materiály.

► Miro Ulman

V tieni
(Magic Box)

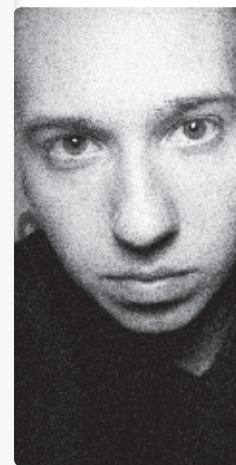
Šesť rokov po snímke *Grandhotel* predstavil koncom minulého roka režisér David Ondříček svoj ďalší, tentoraz česko-slovensko-poľsko-izraelský film *V tieni*. Jeho dej sa odohráva v päťdesiatych rokoch minulého storočia, v jednom z najtemnejších období československej histórie. Kapitán Hakl (Ivan Trojan) vyšetroje krádež v klenotníctve, no postupne sa z bežnej vlámačky začína stávať politická kauza a k prípadu je povolán špecialista z NDR, ktorý vedie vyšetrovanie iným smerom než Hakl. A sa však nevzdáva a pátra ďalej na vlastnú päsť. Ondříček vytvoril film snažiaci sa o čo najväčšiu historickú presnosť, s výbornou kamerou, dobovou atmosférou a hereckými výkonmi. *V tieni* je film, ktorý sa oplatí vidieť na veľkom plátne. Získal deväť Českých levov vrátane sošky za najlepší film. Snímka je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, s českým zvukom DD 5.1 a s anglickými titulkami i českými titulkami pre nepočujúcich. Ako bonusy sú na disku film o filme, videoklip *Lay Down*, vnechané scény s komentárom režiséra, trailer a teaser. Film vyšiel i na blu-ray disku.

INTERVU
ČO
ROK
2013

producent
Tomáš Kaminský

Pomaly, ale fatálne sa po Cigánoch, ktorí išli do volieb, rysuje ďalší spoločný dokument s Jarom Vojtekom. Je vo fáze vývoja, keď sa téma hľadá, zjavuje, kryštalizuje... Zatiaľ sa koncentrujem na dokončenie celovečerného dokumentárneho debutu Vladislavy Plančíkovej Felvidék. Horná Zem. Je to film veľmi osobný, originálne animovaný, s citlivou témou spolunažívania na tektonickej hranici medzi slovenskou a maďarskou societou. Veľmi ma teším zo spolupráce s Markom Mackovičom na filme o Okhwanovi, ktorý chodí na bicykli po svete a donkichotsky aj inšpiratívne apeluje za spojenie dvoch Kórei do jednej!

režisér a animátor
Jakub Kroner

Od konca minulého roka intenzívne pracujem s celým tímom našej firmy na projekte www.lokaltv.sk, kde sa snažíme rozvíjať koncept internetovej televízie zameranej na animované, ale aj na hrané formáty. Na tejto platforme zároveň vyvíjame celovečerný animovaný film *Lokal Film*, ktorý by sa mal do kín dostať v roku 2015. Zároveň pripravujem so scenáristom Stanom Dančiakom celovečerný hraný film o úteku z leopoldovskej väznice. Máme napísaný literárny scenár, točiť plánujem v roku 2014. Je to pomerne náročný projekt, lebo je to dobovka (hoci sa odohráva začiatkom 90. rokov).

dokumentarista
Samuel Jaško

Momentálne pracujem na viacerých televíznych projektoch neklasického dokumentárneho charakteru, pripravujem krátky dokumentárny film vo vlastnej produkcii, dokončujem dlhometrážny dokumentárny film *Pavúk* vo vlastnej produkcii a teším sa na ďalšiu spoluprácu v rámci cyklu *Slovenské kino*. Okrem toho plánujeme s manželkou napísať hraný film, k tomu by sme však obaja potrebovali mesiac v roku navyše.

► 23. 5.

Nový život, r. A. Olha, ČR/SR, 2012, 77' • (17.30, K1)

Diagnózy času: Český a slovenský povojnový film, prezentácia publikácie spojená s projekciou – Ružové sny, r. D. Hanák, ČSSR, 1976, 81 min. (18.00, K2)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (19.30, K1)
Hlavička, r. J.-J. Annaud, Fran., 1979, 85' (20.30, K2)

► 24. 5.

Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (17.00, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (17.30, K1)

Máme pápeža!, r. N. Moretti, Tal./Fran., 2011, 104' (19.10, K2)

Pravidlá mlčania, r. R. Redford, USA, 2012, 125' • (19.30, K1)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (21.00, K2)

► 25. 5.

Divoký Django, r. Q. Tarantino, USA, 2012, 141' • (16.00, K1)

Rozchod Nadera a Simin, r. A. Farhadi, Irán, 2011, 123' (16.30, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (18.30, K1)

Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (19.00, K2)

Vedľajšie účinky, r. S. Soderbergh, USA, 2013, 106' • (20.30, K1)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (21.00, K2)

► 26. 5.

Vedľajšie účinky, r. S. Soderbergh, USA, 2013, 106' • (17.30, K1)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (18.00, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.00, K1)

Hasta la vista, r. G. Enthove, Bel., 2011, 115' (20.30, K2)

► 27. 5.

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (16.30, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (17.00, K1)

Deti raja, r. M. Carné, Fran., 1945, 178' (18.00, K2)

Vedľajšie účinky, r. S. Soderbergh, USA, 2013, 106' • (19.00, K1)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (21.00, K1)

► 28. 5.

Divoký Django, r. Q. Tarantino, USA, 2012, 141' • (17.30, K1)

Můj pes Killer, r. M. Fornay, SR/ČR, 2013, 90' • (18.00, K2)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (20.00, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.30, K1)

► 29. 5.

Faust, r. A. Sokurov, Rus., 2011, 134' • (17.30, K1)

Nový život, r. A. Olha, ČR/SR, 2012, 77' • (18.30, K2)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (20.00, K2)

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (20.30, K1)

► 30. 5.

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (17.30, K1)

Filmový kabinet: Vrah medzi nami, r. F. Lang, Nem., 1931, 104' (18.00, K2)

Divoký Django, r. Q. Tarantino, USA, 2012, 141' • (19.30, K1)

► 31. 5.

Kauza Cervanová, r. R. Kirchhoff, SR/ČR, 2013, 100' • (16.00, K1)

ABSOLVENTI/Sloboda nie je zadarmo, r. T. Krupa, SR, 2012, 83' • (17.00, K2)

Faust, r. A. Sokurov, Rus., 2011, 134' • (18.00, K1)

Pátranie po Sugar Manovi, r. M. Bendjelloul, Švéd./VB, 2012, 86' • (18.30, K2)

Superclásico, r. O. Ch. Madsen, Dán., 2011, 99' • (20.15, K2)

Medvedík, r. M. Matthiesen, Dán., 2012, 93' • (20.30, K1)

► (ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!)

pozn.: Všetky filmy sú premietané z 35 mm kópií, okrem projekcií s označením:

• K1 – digitálne projekcie / • K2 – videoprojekcie

Digitalizáciu kinosály 1 Kina Lumiére
finančne podporil Audiovizuálny fond

VÝROČIA

MÁJ 2013

1. 5. 1923 Gizela Veclová – herečka

3. 5. 1928 Emília Bobeková – maskérka
(zomrela 31. 3. 1986)3. 5. 1928 Milan Kovačič – hlavný osvetľovač
(zomrel 23. 5. 2002)3. 5. 1928 Ján Rybárik – herec
(zomrel 7. 12. 2002)

4. 5. 1948 Jozef Paštéka – scenárista, dramaturg

6. 5. 1928 Vincent Rosinec – kameraman
(zomrel 19. 3. 2011)9. 5. 1933 Vladimír Reichbauer – hlavný osvetľovač
(zomrel 27. 10. 2003)11. 5. 1938 Alžbeta Barthová – herečka
(zomrela 23. 2. 2004)

11. 5. 1943 Jozef Stražan – herec

13. 5. 1948 Vladimír Kavčiak – filmový producent,
režisér

13. 5. 1948 Viliam Jablonický – publicista

14. 5. 1928 Helena Pallósová – maskérka
(zomrela 15. 7. 2011)

14. 5. 1963 Anton Szomolányi – kameraman

16. 5. 1898 Ľudovít Jakubčzy – herec
(zomrel 1. 5. 1954)

19. 5. 1938 Vladimír Strnisko – režisér

19. 5. 1943 Pavol Benca – kameraman, režisér
(zomrel 23. 3. 2006)20. 5. 1908 Ján Jamnický – herec, divadelný režisér
(zomrel 4. 8. 1972)20. 5. 1938 Štefan Turňa – herec
(zomrel 16. 7. 2004)20. 5. 1953 Katarína Farkašová – dramaturgička,
scenáristka

23. 5. 1938 Zdeněk Šánský – kostýmový výtvarník

26. 5. 1953 Dušan Hudec – režisér

27. 5. 1938 Mikuláš Fodor – kameraman, režisér

29. 5. 1918 Oľga Budská – herečka

30. 5. 1908 Ferdinand Lehotský – herec
(zomrel 17. 7. 1968)

30. 5. 1953 Gustáv Herényi – herec

zdroj: Kalendár filmových výročí 2013 ▪ Interná
publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila Renáta Šmatláková

Z FILMOVÉHO DIANIA

MEDIA Desk Slovensko
informuje...S určitým predstihom avizujeme júnové uzávierky
niektorých schém programu MEDIA:3. júna má druhú uzávierku Výzva EACEA 33/12,
Podpora TV vysielať (podpora je určená produ-
centom audiovizuálnych diel, primárne určených
pre TV vysielať, minimálnou podmienkou je
účasť troch TV staníc z rôznych jazykových oblastí
na projekte).3. júna má uzávierku i Výzva EACEA 40/12, Podpora
prístupu na trh (ide o podporu realizácie filmových
trhov a ďalších podobných podujatí, určených pre
filmových profesionálov – pitching fóra a pod.).7. júna má uzávierku Výzva EACEA 34/12, Podpora
i2i Audiovisual (ide o podporu pre producentov
v oblasti finančných nákladov: poistenie audiovi-
zuálneho diela, garancia dokončenia diela a ban-
kové pôžičky na financovanie diela).

► vs

Doplňujúce prijímačky
na audiovizuálne štúdiáKatedra audiovizuálnych štúdií Filmovej a televíz-
nej fakulty VŠMU v Bratislave vyhlásila doplňu-
júce prijímacie pohovory na študijný program
Umelecká kritika a audiovizuálne štúdiá. Týka sa
to denného bakalárskeho štúdia, ktoré sa začne
v akademickom roku 2013/2014. Prijímacie skúšky
sa budú skladať z písomnej a ústnej časti a usku-
točnia sa 5. a 6. júna. Prihlášku na štúdium treba
podať do 8. mája a do 22. mája musí uchádzač
poslať ďalšie požadované dokumenty (viac na
www.vsmu.sk). Predmetom štúdia sú dejiny, teó-
ria a reflexia filmového a televízneho umenia.

► dan

Aktuálne uzávierky

6. mája je termín uzávierky prihlasovania filmov
na 15. Medzinárodný festival filmov pre deti a mlá-
dež v Soule, Južná Kórea. Viac informácií na
www.siyff.com.

10. mája je termín uzávierky prihlasovania filmov

na 9. Medzinárodný filmový festival Monterrey
v Mexiku. Viac informácií na
www.9.monterreyfilmfestival.com.17. mája je termín uzávierky prihlasovania filmov
na Medzinárodný festival animácie Ottawa v Kana-
de. Viac informácií na www.animationfestival.ca.1. júna je uzávierka prihlasovania filmov na 8. roč-
ník medzinárodného festivalu animovaných filmov
stredných škôl Animofest. Podrobné informácie
o podmienkach účasti ako aj prihlášku nájdete
na stránkach www.animofest.sk a www.uat.sk.

► jar

Fundraising v kultúre
pre začiatočníkovSlovenské centrum fundraisingu a Kultúrny kon-
taktný bod otvárajú vzdelávací kurz o základoch
získavania zdrojov (fundraisingu) pre všetkých
záujemcov z mimovládnych a verejnoprospeš-
ných organizácií pôsobiach v oblasti kultúry a
umenia.

Dátum: 20. – 21. máj 2013 (pondelok – utorok)

Miesto: Banská Štiavnica, Trate mládeže 6,

priestor Banská St a nica

www.fundraising.sk/kulturnik.

► kkb

► www.csfilm.cz, www.filmpost.czTelevízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2013

6. máj 2013

20.00 ► Ocelová cesta, r. V. Bahna, 1949, 93 min.

22.00 ► V hodine dvanástej, r. A. Lettrich a J. Medved',
1958, 86 min.

13. máj 2013

20.00 ► Sagarmatha, r. J. Piroh, 1988, 83 min.

22.00 ► Postav dom, zasaď strom, r. J. Jakubisko, 1979, 93 min.

20. máj 2013

20.00 ► Štvorylka, r. J. Medved' a K. Krška, 1955, 90 min.

22.00 ► V rannej hmle, r. J. Zeman, 1990, 104 min.

27. máj 2013

20.00 ► Nevesta hól, r. M. Tápák, 1971, 90 min.

22.00 ► Pokorené rieky, r. F. Žáček, 1961, 82 min.

Zmena programu vyhradená!

► Marek Mackovič a spoločnosť Filmpark Production získali za chystaný film *Okhwan* cenu pre najlepší pripravovaný dokument na filmovom trhu Asian Side of the Doc, ktorý sa konal 19. až 22. marca v Kuala Lumpur v Malajzii.

► Dokumentárny film Mira Rema *Arsy-Versy* získal už 36. ocenenie, tentoraz na 15. MFF viedenskej filmovej akadémie, ktorý sa konal 10. až 14. apríla.

► Na Medzinárodnom festivale nezávislého filmu v Ríme získal v apríli cenu pre najlepší krátky študentský film slovenský projekt režiséra Teodora Kuhna *Momo*.

► V polovici apríla získala Mira Fornay za film *Môj pes Killer* Zvláštnu cenu poroty na 20. MFF Titanic v Budapešti. Český režisér Petr Nikolaev si odniesol Cenu divákov za koprodukčný titul *Lidice*. Fornay uspela s filmom *Môj pes Killer* aj na marcovom MFF vo Vilniuse, kde ju ocenili za najlepšiu réžiu.

► Slovenský film *Posledný autobus* (r. I. Laučíková, M. Snopek) získal v apríli hlavnú cenu Zlatý jazdec za animovaný film na medzinárodnom festivale krátkych filmov Filmfest Drážďany.

► V Slovenskom inštitúte vo Viedni sa 24. apríla premietal film Martina Šulíka *Cigán* pri príležitosti 50. výročia Slovenského filmového ústavu.

► Historicky prvý samostatný Festival slovenských filmov sa konal v dňoch 11. až 14. apríla v Singapure v priestoroch parlamentu. Uvedené boli tri slovenské filmy: *Lóve* (r. J. Kroner), *O dve slabiky pozadu* (r. K. Šulajová) a *Nedodržaný sľub* (r. J. Chlumský).

► Dvadsiateho piateho apríla mal na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave premiéru dokumentárny film Ivy Kúšikovej *Súd' ma a skúšaj*. Snímka sa zaoberá témou ženských reholí, ich likvidáciou v rámci akcie R v roku 1950, a súběžne sleduje mladú psychologičku, ktorá do rehole vstupuje.

► jar

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► APRÍL 2013

PUBLIKÁCIE

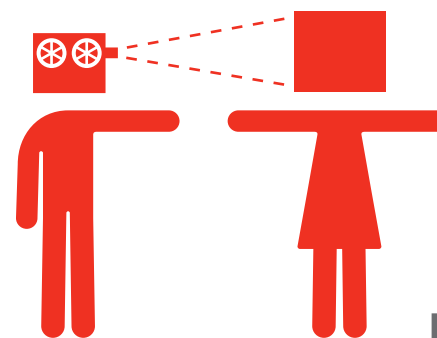
1. Filmový kalendár 2013 (SFÚ Bratislava)
2. Rudolf Urc, Ingrid Mayerová, René Lužica (editori): *Ostáva človek Martin Slivka* (Trigon Production Bratislava)
3. *Zvukem do hlavy. Sondy do súčasnej audiokultury* (AMU Praha v spolupráci s Českým rozhlasom)

AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD *Tisícročná včela* (SFÚ a Dixit Bratislava)
2. DVD *3x Juraj Jakubisko* (SFÚ Bratislava)
3. 2DVD *Martin Slivka/Výber z tvorby* (ASFK a SFÚ Bratislava)

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► MAREC 2013

1. *Môj pes Killer* (r. Mira Fornay, Slovensko/Česko, 2013, ASFK)
2. *Hon* (r. Thomas Vinterberg, Dánsko, 2012, ASFK)
3. *Láska* (r. Michael Haneke, Francúzsko/Nemecko/Rakúsko, 2012, ASFK)
4. *Nový život* (r. Adam Olha, Česko/Slovensko, 2012, ASFK)
5. *Je to iba vietor* (r. Bence Fliegauf, Maďarsko/Nemecko/Francúzsko, 2012, ASFK)

CHARACTER – Film Development Association
MIDPOINT: Central European Script Center
MFF Art Film Fest

Vás pozývajú na

Dramaturgický workshop MIDPOINT pre filmových profesionálov

v dňoch 23. – 27. 6. 2013 počas MFF Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach

Pre koho je workshop určený?

- výhradne slovenským filmovým profesionálom – autorom scenárov

Čo workshop ponúka?

- dramaturgické konzultácie s lektormi s medzinárodnými skúsenosťami
- príležitosť vyvíjať silné príbehy reflektujúce unikátne lokálne témy s presahom osloviť publikum v zahraničí

Workshop bude prebiehať v slovenskom jazyku

Požiadavky na prijatie:

1. scenár celovečerného hraného filmu
2. synopsis (v dĺžke max. 1 strany)
3. CV scenáristu
4. motivačný list scenáristu

Uzávierka prihlášok: 3. 6. 2013

Účastnícky poplatok (lektorné, ubytovanie, strava): 150 Eur

Podrobné informácie o projekte a prihlášku nájdete na:

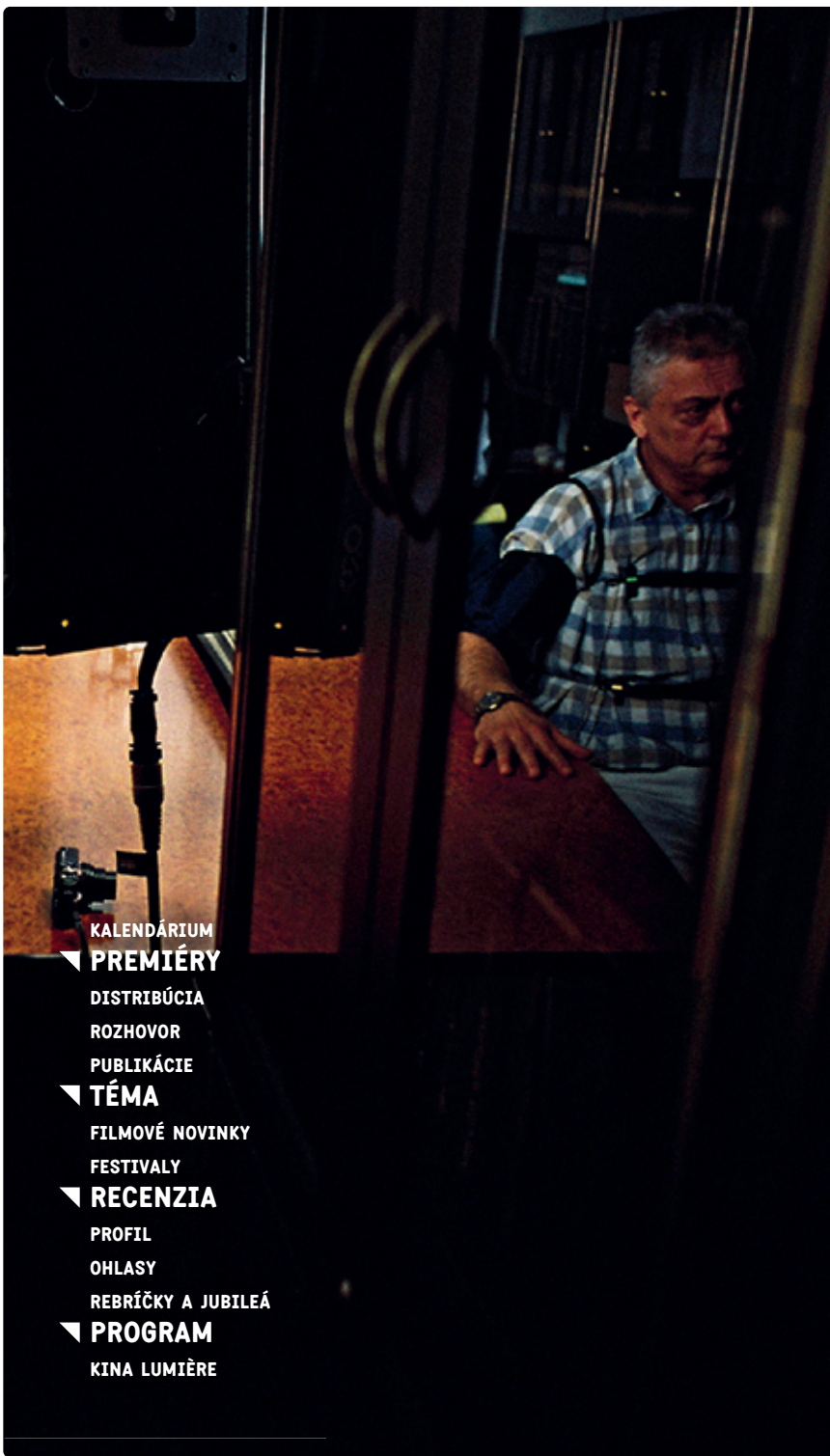
www.character-fda.eu
www.midpointcenter.eu

Prihlášku spolu s materiálmi posielajte na: character@character-fda.eu

Realizované
s finančnou podporou

Organizátori

Partner
podujatia

KALENDÁRIUM

▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY A JUBILEÁ

▶ **PROGRAM**

KINA LUMIÈRE

PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KMKHURPERETVA / BRATISLAVA ▶ Klauka.sk – predajňa SFÚ (Gössingová 4,3) ▶ Artorum (Kozia 20)
▶ Martinus (Ochodná 26) ▶ Beneluxi Modul - Svet knihy (Ochodná 4) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jakubovo nám. 1,2) ▶ vrátnica VŠMU (Svoradova 2)
zlinu ▶ Artorum (Botova 2) ▶ sieť knihkupectiev Panta Rhei (Bratislava, Trnava, Piešťany, Trenčín, Zlín, Martin, Nitra, Nové Zámky, Prevláža,
Banská Bystrica, Zvolen, Michalovce, Košice, Prešov, Komárno, Dunajská Streda) **FILMOVÉ KLUBY** ▶ Kino Lumière Bratislava – kino SFÚ (Špitálska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Strojár Martin ▶ FK – kino Fontána Piešťany ▶ FK – Povazská Bystrica ▶ FK – Naadko Trnava

50 rokov
slovenského
filmového ústavu
THE SLOVAK FILM
INSTITUTE
1963 - 2013

ISSN 1335-8286
9 771335 828003

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR P00 EV, Ž, EV 947/08